

26.11.2001

Suuri valiokunta
EDUSKUNTA

SuV sihteeristö

Saapunut 27/11 2001

E 121/2001 vp

Viite

Asia

Maailman kauppajärjestön 4. ministerikokous Dohassa: kokouksen tulokset (analyysi)

Ulkoasiainministeriön kauppapoliittinen osasto lähettää oheisena eduskunnan suurelle valiokunnalle perustuslain 97§:n perusteella muistion Maailman kauppajärjestön 4. ministerikokouksen tuloksista. Muistion liitteenä ovat ministerikokouksessa hyväksytyt kaksi deklaraatiota ja implementaatiota koskeva päätös.

Linjanjohtaja

Vesa Himanen

LIITTEET

- Muistio HELD2345-82 liitteineen

Kauppapoliittinen osasto

KPO-21 Jorma Korhonen, Silja Ruokola ja 23.11.2001
Hannele Tikkanen

Viite

WTO:n 4. ministerikokous Qatarissa 9.-14.11.2001: ministerikokouksen seuranta

Asia

**MAAILMAN KAUPPAJÄRJESTÖN 4. MINISTERIKOKOUS DOHASSA: KOKOUKSEN
TULOKSET (ANALYYSI)**

Ministerikokouksessa sovittiin 3-vuotisen kauppaneuvottelukierroksen aloittamisesta - neuvottelut tulisi saattaa päätökseen 1.1.2005 mennessä. Lopputulokset antaa mahdollisuuden kehittää ja laajentaa monenkeskistä kauppajärjestelmää ja pitää se ajan tasalla sekä vastaa kokonaisratkaisuna kansallisesti asettamiimme neuvottelutavoitteita. Implementointia koskevassa ministerikokouksen päätöksessä korostetaan kehitysmaiden, erityisesti vähiten kehittyneiden maiden aseman huomioimista eri WTO-sopimusten osalta sekä teknisen avun antamista kapasiteetin kasvattamiseksi, jotta kehitysmaat paremmin voisivat osallistua monenkeskisiin neuvotteluihin (mm. SPS ja TBT). Päätöksen ulkopuolella olevat kehitysmaiden ehdotukset huomioidaan joko neuvotteluissa tai WTO-elimien työohjelmissä. Erillistä TRIPS-sopimusta ja kansanterveyttä käsittelevää ministerideklaraatiota pidetään merkittävänä saavutuksena. Se selventää sopimuksen sisältämää joustavuutta jäsenten kansanterveyteen, etenkin HIV/AIDSiin, tuberkuloosiin, malariaan ja muihin epidemioihin liittyvien ongelmien suhteen samalla kun WTO:n jäsenet sitoutuvat pitämään TRIPS-sopimukseen liittyvät sitoumuksensa voimassa.

1. MINISTERIKOKOUKSEN DEKLARAATIO

Yleisarvio deklaraatiosta

Dohassa 9.-13.11.2001 pidetyn ministerikokouksen tarkoituksena oli päästä yksimielisyyteen tulevan neuvottelukierroksen asialistasta. Päämäärä saavutettiin ja sovittu deklaraatio on tasapainoinen kompromissi eri osapuolten näkemysten välillä. Laajaa asialistaa kannattaneet voivat olla tyytyväisiä tulokseen sen vuoksi, että deklaraatio sisältää mahdollisuuden laaja-alaisen neuvottelujen aloittamiseen. Uusista ns. Singaporen aiheista (investoinnit, kilpailu, kauppamenettelyjen helpottaminen, julkiset hankinnat) sovittiin neuvottelut aloitettaviksi, mutta vasta 5. ministerikokouksessa päätetään yksimielisesti neuvottelujen tarkemmasta sisällöstä (modaliteeteista). Suppeata asialistaa kannattaneet voivat olla tyytyväisiä sen vuoksi, että asialistan laajentaminen edellyttää erillistä päätöstä. Kehitysmaat saivat sisällytetyksi deklaraatioon erityiskohtelua, teknistä apua, kapasiteetin kasvattamista ja koherenssia koskevat kysymykset koko deklaraation läpikäyviksi teemoiksi. Kehitysmaiden erityiskohtelua luvataan konkretisoida ja tehdä määräykset entistä toiminnallisemmiksi. WTO:n teknisen avun rahoitusta ei luvata nostaa, mutta sen luvataan pysyvän nykyisellä ja riittävällä tasolla tehtävien kanssa. Riittävyys luo paineita rahoituspuolelta vahvistamiseen mittavan teknisen avun ja kapasiteetin kasvattamiseen pyrkivien tavoitteiden vuoksi. Kehitysmaat voivat olla tyytyväisiä tulokseen, jossa huomioidaan maiden esittämät huolet kapasiteetin riittämättömyydestä sekä teknisen avun tarpeesta velvoitteiden ja sitoumusten täytäntöönpanemiseksi sekä lääkkeiden saamisen turvaamista koskevaan deklaraatioon.

Sovittu työaikataulu on erittäin tiukka; seuraava 5. säännönmukainen ministerikokous on määrä pitää kahden vuoden kuluttua – siis loppuvuodesta 2003 – ja neuvottelut on määrä päättää viimeistään 1. tammikuuta 2005. Säännönmukaisessa ministerikokouksessa on päätettävä mm. aloitetaanko neuvottelut ns. Singaporen aiheissa. Myönteisessä tapauksessa, ja riippuen 5. ministerikokouksen tarkasta ajankohdasta, neuvottelut on käytävä yhdessä vuodessa. Aikataulu asettaa erittäin suuret vaatimukset valmistelutyölle. Kehitysmaiden voidaan odottaa arvioivan tuloksia 5. ministerikokouksessa paljolti sen mukaan, kuinka erityiskohtelua, teknistä apua ja kapasiteetin kasvattamista sekä politiikkojen koherenssia koskevat odotukset ovat siihen mennessä täyttyneet.

Ministerideklaraation johdannossa hylätään protektionismi ja todetaan osanottajien vakaa pyrkimys kauppapolitiikan uudistamiseen ja kaupan vapauttamiseen, jotta järjestelmä tukisi mahdollisimman hyvin elpymistä, kasvua ja kehitystä. Kansainvälisen kaupan todetaan voivan olla avainasemassa köyhyyden poistamisessa. Kehitysmaiden tarpeet ja edut halutaan asettaa deklaraatiossa sovitun työohjelman keskeisiksi tavoitteiksi, samalla kun pyritään siihen että kehitysmaiden ja erityisesti vähiten kehittyneiden maiden osuus maailmankaupan kasvusta vastaisi näiden maiden taloudellisia tarpeita. Tässä yhteydessä todetaan paremman markkinoillepääsyn, tasapainoisten sääntöjen ja hyvin kohdennetun, kestäväällä pohjalla rahoitetun teknisen avun ja kapasiteetin kasvattamiseen tähtäävien ohjelmien olevan keskeisessä asemassa.

Vähiten kehittyneiden maiden asemaan kiinnitetään erityistä huomiota ja osanottajat vakuuttavat pyrkivänsä siihen, että aiemmissa WTO-kokouksissa Marakeshissä, Singaporessa ja Genevessä sekä YK:n vähiten kehittyneiden maiden konferenssissa Brysselissä annetut sitoumukset otetaan huomioon työohjelmassa.

Osanottajat tunnustavat, etteivät kauppatoimenpiteet yksistään ole aina riittäviä jäsenten kohtaamien ongelmien ratkaisemisessa ja sen vuoksi on jatkettava työtä Bretton Woods-instituutioiden kanssa paremman koherenssin saavuttamiseksi globaalissa taloudellisessa

päätöksenteossa. Lopullisesta deklaraatiosta jouduttiin poistamaan aiemmassa tekstissä olleet viittaukset yhteistyöstä muiden sellaisten hallitustenvälisten organisaatioiden kanssa, joilla on WTO:n työhön liittyviä tehtäviä. Näin työelämän normien käsittelemistä WTO:ssa vastustavat saivat poistetuksi viittauksen joka olisi voitu tulkita tarkoittavan yhteistyötä ILO:n kanssa. Näiltä osin hyväksytty deklaraation johdanto jättää kysymyksen avoimeksi.

Kestävän kehityksen edistäminen on osanottajien vakaa tavoite. Avoimen ja syrjimättömän monenkeskisen kauppajärjestelmän, toiminnan luonnon suojelemiseksi ja kestävän kehityksen edistämiseksi todetaan voivan olla, ja niiden tulee olla, toinen toisiaan tukevia.

Varovaisuusperiaate – kunkin maan oikeus määritellä suojelunsa taso ihmisten, eläinten ja kasvien elämän ja terveyden osalta tietyn edellytyksin - tunnustetaan myös deklaraation johdannossa. Asianomainen teksti on suora lainaus SPS-sopimuksen (sopimus terveys- ja kasvinsuojelutoimista) johdannosta.

Deklaraation johdannossa tunnustetaan jäsenten oikeus asettaa uusia palvelukauppasääntöjä ja säännellä kauppaa.

Johdannossa vahvistetaan Singaporen deklaraation teksti kansainvälisesti tunnustetuista työelämän perusnormeista. Samalla huomioidaan ILO:ssa tehtävä globalisaation sosiaalista ulottuvuutta koskeva työ. Muotoilussa palattiin syyskuun tekstiin ja lopullisesta tekstistä jätettiin pois lokakuussa ehdotettu viittaus ILO:hon asian käsittelyyn soveltuvana asiallisena foorumina. Poistoa voidaan pitää onnistuneena sen vuoksi, että lisäystä olisi voitu tulkita siten, että se olisi rajoittanut WTO:n mahdollisuutta tehdä yhteistyötä ILO:n kanssa.

Osanottajat vahvistavat yhteisen vastuunsa WTO:n sisäisen läpinäkyvyyden kehittämisestä ja kaikkien jäsenten osallistumismahdollisuuksien turvaamisesta. Samoin todetaan, korostaen WTO:n hallitustenvälistä luonnetta, valmius kehittää WTO:ta entistä avoimemmaksi, ml. tiedon saannin turvaaminen ja yleisön kanssa käytävän vuoropuhelun parantaminen. Tavoitteeksi asetetaan yleisön ymmärtämyksen kasvattaminen ja tiedottaminen monenkeskisen, vapaan ja sääntöihin perustuvan kauppajärjestelmän eduista.

Osanottajat päättivät laajasta ja tasapainoisesta työohjelmasta seuraavalla tavalla:

Implementaatiosta tehtiin erillinen päätös, jonka sisältöä selostetaan jäljempänä erikseen. Jäljellä jäävät kysymykset sovittiin osaksi työohjelmaa ja neuvotteluja. Neuvottelut ovat osa single undertaking-velvoitetta ("mitään ei ole sovittu ennen kuin kaikki on sovittu"). Ennen kokonaisneuvottelujen päättämistä on mahdollista saavuttaa tuloksia, jotka pannaan täytäntöön aikaisemmin joko väliaikaisesti tai lopullisesti. Tällaiset neuvottelutulokset otetaan huomioon arvioitaessa neuvottelujen kokonaistasapainoa. Ne implementaatiokysymykset joiden osalta deklaraatio sisältää neuvottelumandaatin, käsitellään ao. mandaatin osana. Jäljellä jäävät kysymykset käsitellään prioriteettiasioina asianomaisessa WTO:n elimessä ja raportoidaan edelleen kauppaneuvottelukomitealle (TNC) vuoden 2002 loppuun mennessä jatkotoimenpiteistä.

Maataloutta koskeva teksti säilyi asiallisesti sisällöltään samanlaisena kuin lokakuun lopun deklaraatioehdotus, lukuunottamatta vientitukea koskevaa osuutta. EU:n kannalta ongelmallisin kohta liittyi tekstimuotoiluun, joka asetti ainoastaan vientituella tavoitteen sen poistamiseksi. Vientituki haluttiin käsiteltäväksi yhdenmukaisesti markkinoillepääsyn ja sisäisen tuen kanssa. Samoin EU vaati ei kaupallisten näkökohtien (NTC) huomioimista yhtäläisesti kaupallisten näkökohtien rinnalla. Viejämaat kiristivät neuvottelujen kuluessa vaatimuksiaan NTC:n osalta siinä tapauksessa, että vientitukea koskevaa tekstiä

lievennettäisiin. Vaatimuksensa oli tässä tapauksessa, että NTC-kohtaan lisättäisiin määreet kohdennettu, läpinäkyvä ja ei kauppaa vääristävä. Lopullinen yhteisymmärrys syntyi muotoilusta, ettei neuvottelujen lopputulosta ennakoita ("without prejudging the outcome of the negotiations we commit ourselves") ja säilyttäen entinen teksti vientituesta ("reductions of, with a view to phasing out, all forms of export subsidies"). Tekstin muotoilu ei hyväksytyssä muodossaan rajoita ei kaupallisin perustein annettavaa tukea ainoastaan vihreään tukeen.

Ei kaupalliset näkökohdat huomioidaan neuvotteluissa maataloussopimuksen mukaisesti.

Kehitysmaiden erityiskohtelun todetaan olevan neuvottelujen osa ja se tullaan sisällyttämään sidontalistoihin ja myönnytyksiin ja soveltuvin osin neuvoteltaviin sääntöihin siten, että periaate olisi operatiivinen ja että kehitysmaat voisivat tehokkaasti huolehtia kehitystarpeistaan, mukaanlukien ruokaturvallisuus ja maaseudun kehittäminen.

Sitoumuksia koskevista maatalousneuvottelujen modaliteeteista, mukaan lukien erityiskohtelu, tullaan sopimaan viimeistään 31.3.2003. Osanottajien on, sovittujen modaliteettien mukaisesti, annettava alustavat sidontalistansa viimeistään 5. ministerikokouksessa. Neuvottelut, mukaan lukien säännöt ja niihin liittyvät oikeudelliset tekstit, on päätettävä osana ja samanaikaisesti kokonaisneuvottelujen päättämisen kanssa.

Palveluneuvotteluja jatketaan maaliskuussa sovittujen neuvotteluohjeiden pohjalta. Neuvottelut on käytävä siten, että ne edistävät kaikkien osanottajien taloudellista kasvua ja kehitysmaiden ja erityisesti vähiten kehittyneiden maiden kehitystä. Osanottajien on toimitettava alustavat pyyntölistansa 30.6.2002 mennessä ja alustavat palvelutarjouksensa 31.3.2003 mennessä.

Teollisuustuotteiden markkinoillepääsyneuvottelut sovittiin aloitettaviksi, mutta neuvottelujen modaliteetit sovitaan myöhemmin. Neuvottelujen päämääränä on tullien alentaminen tai soveltuvin osin poistaminen, mukaan lukien huipputullien ja tariffieskalaation ja tullien ulkopuolisten kaupanesteiden alentaminen ja pienentäminen tai poistaminen, erityisesti kehitysmaiden vientituotteilta. Mitään tuotteita ei suljeta neuvottelujen ulkopuolelle. Tullineuvotteluja koskevaan kappaleeseen sisältyy laaja viittaus kehitysmaiden ja vähiten kehittyneiden maiden erityisaseman huomioimisesta. Kehitysmailta ei voimassa olevien WTO- ja GATT-sääntöjen ja kehitysmaiden erityisasemaa koskevien muiden päätösten mukaisesti vaadita täyttä vastavuoroisuutta sitoumuksissaan. Teksti ei sinällään sisällä uusia velvoitteita, mutta luettelee kattavasti kaikki mahdolliset olemassa olevat WTO-säännöt ja päätökset, joiden nojalla kehitysmaille ja erityisesti vähiten kehittyneille maille myönnetään erityiskohtelu.

Teollisoikeuksien suojan osalta korostetaan TRIPS-sopimuksen täytäntöönpanossa ja tulkinnassa toisaalta tarvetta turvata olemassa olevien lääkkeiden saatavuus ja toisaalta uusien lääkkeiden kehitys- ja tutkimustoiminta. Asiasta hyväksyttiin erillinen deklaraatio. Deklaraatio selventää TRIPS-sopimuksen sisältämää joustavuutta liittyen jäsenten kansanterveyteen, etenkin HIV/AIDSia, tuberkuloosia, malariaa ja muita epidemioita koskevien ongelmien osalta samalla kun jäsenet edelleen sitoutuvat pitämään TRIPS-sopimukseen liittyvät sitoumuksensa voimassa. Tärkeimpään substanssiongelmaan eli vähäisen tuotantokapasiteetin omaavien maiden ongelmiin pakkolisenssioinnin käytössä ei Dohassa saatu ratkaisua, vaan sen etsiminen annettiin WTO:n TRIPS-neuvoston tehtäväksi vuoden 2002 kuluessa (kts. tarkemmin TRIPS-sopimus ja kansanterveys jäljempänä).

Lisäksi sovittiin, että 5. ministerikokoukseen mennessä neuvotellaan monenkeskinen viinoja ja viinejä koskeva maantieteellisiä merkintöjä koskeva rekisteri. Rekisterin tuotekatteen

laajentamista koskeva kysymys jätettiin TRIPS-neuvoston tehtäväksi, jonka tulee raportoida työstään kauppaneuvottelukomitealle (TNC) vuoden 2002 loppuun mennessä jatkotoimenpiteistä päättämiseksi.

Lisäksi TRIPS-neuvostoa kehoitetaan tutkimaan työohjelmansa puitteissa mm. TRIPS-sopimuksen ja luonnon monimuotoisuutta koskevan sopimuksen suhdetta, perinteisen tiedon ja kansanperinteen suojaamista ja muita uusia jäsenten esiin nostamia kysymyksiä. Työssään neuvoston on huomioitava kehitysnäkökohdat.

Kaupan ja investointien – rajanylittävät investoinnit, erityisesti ulkomaiset suorat investoinnit - osalta sovittiin, että neuvottelujen modaliteeteista päätetään 5. ministerikokouksessa yksimielisesti. Neuvottelujen aloittamista vastustaneiden, erityisesti Intian, vaatimuksesta deklaratioon kirjattiin sanamuoto, jonka mukaan päätös tehdään yksiselitteisellä/julkilausutulla yksimielisyydellä. Kehitysmaiden ja vähiten kehittyneiden maiden teknisen avun ja kapasiteetin kasvattamisen tarve tunnustetaan, jotta nämä voisivat paremmin arvioida monenkeskisen yhteistyön kehitys-, inhimillisiä ja institutionaalisia vaikutuksia. Osanottajat sitoutuvat työskentelemään yhteistyössä muiden kansainvälisten hallitustenvälisten organisaatioiden, ml. UNCTAD, sekä alueellisten ja kahdenkeskisten suhteiden tasolla, voidakseen tarjota vahvennetut ja tarpeisiin nähden riittävät resurssit edellä mainittujen tehtävien hoitamiseksi.

Investointeja käsittelevän työryhmän tehtäväksi annetaan selventää 5. ministerikokoukseen mennessä seuraavia kysymyksiä: sopimuksen kattavuus ja investointien määritelmä, läpinäkyvyys, syrjimättömyys, ennen etabloitumista koskevat sitoumukset perustuen palvelukauppasopimuksen positiivilistaan (sitoumukset kirjataan), kehitysmaita koskevat määräykset, poikkeukset ja maksutasesuojalausake, jäsenten väliset konsultaatiot ja riitojenratkaisu. Kappale sisältää lisäksi lukuisia kehitysmaiden erityiskohteluun ja huomioimiseen liittyviä säännöksiä. Vastaanottajamaan oikeus säännellä sijoituksia julkisen edun niin vaatiessa tunnustetaan nimenomaisesti. Kehitysmaiden ja vähiten kehittyneiden maiden erityiset kehitys-, kauppa-, ja rahoitustarpeet huomioidaan tavalla joka mahdollistaa kunkin maan ottaa huomioon sitoumuksissaan omat tarpeensa ja erityiset olosuhteensa. Lisäksi todetaan, että myös kehitysmaiden erityiskohteluun liittyvät muut WTO-säännökset on huomioitava asianmukaisesti.

Kaupan ja kilpailun osalta deklaration tekstimuotoilu noudattaa lähes täysin investointeja koskevaa osaa; neuvottelujen modaliteeteista päätetään 5. ministerikokouksessa yksimielisesti. Kehitysmaiden ja vähiten kehittyneiden maiden erityisasema huomioidaa kuten investoinneissa. Kauppa ja kilpailua käsittelevä työryhmä keskittyy 5. ministerikokoukseen saakka seuraavien aiheiden selventämiseen: perusperiaatteet, ml. läpinäkyvyys, syrjimättömyys, ja menettelyjen oikeudenmukaisuus, kovat kartellit, vapaaehtoisen yhteistyön ehdot ja asteittainen tuki kehitysmaiden kilpailuviranomaisten vahvistamiselle kapasiteetin kasvattamisen avulla. Kehitysmaiden erityistarpeiden huomiomista koskeva osa poikkeaa investointeja käsittelevästä tekstistä. Kehitysmaiden ja vähiten kehittyneiden maiden tarpeet on huomioitava täysimääräisesti ja on osoitettava joustavuutta näiden tarpeiden huomioimisessa. Tekstiin ei sisälly investointien tavalla mainintaa erityistarpeiden huomioimisesta sitoumusten yhteydessä, vaan se on näiltä osin edellistä kohtaa yleisempi todeten, että kehitysmaiden ja vähiten kehittyneiden maiden tarpeet on huomioitava täysimääräisesti.

Julkisia hankintoja koskevien neuvottelujen modaliteeteista sovittiin päätettäväksi yksimielisesti 5. ministerikokouksessa samalla tavoin kuin investoinneista ja kilpailusta. Mahdolliset neuvottelut rajoitettiin koskemaan ainoastaan läpinäkyvyyttä ja eivät siten estä suosimasta hankinnoissa kotimaisia tuotteita ja valmistajia. Osanottajat vakuuttavat

ottavansa huomioon kehitystarpeet ja sitoutuvat huolehtimaan tarvittavasta teknisestä avusta ja tuesta kapasiteetin kasvattamiseksi neuvottelujen aikana ja niiden jälkeen.

Kauppamenettelyjen helpottamista koskevien neuvottelujen modaliteeteista päätetään samalla tapaa yksimielisesti 5. ministerikokouksessa kuin investointeja, kilpailua, ja julkisia hankintoja koskevista neuvotteluista. Tavarakauppaneuvosto selvittää ja tarpeen mukaan selventää ja parantaa asianomaisia GATT-sääntöjä 5. ministerikokoukseen mennessä. Samoin se pyrkii määrittämään erityisesti kehitysmaiden ja vähiten kehittyneiden maiden tarpeet. Jäsenet sitoutuvat huolehtimaan tarvittavasta teknisestä avusta ja tuesta kapasiteetin kasvattamiseksi.

Polkumyynti- ja tasoitustullisääntöjen osalta sitouduttiin neuvotteluihin. Neuvottelujen tarkoituksena on sääntöjen selventäminen ja parantaminen. Samalla sitoudutaan säilyttämään sopimusten (Agreements and their instruments and objectives) peruskäsitteet, periaatteet ja tehokkuus sekä huomioimaan kehitysmaiden ja vähiten kehittyneiden maiden tarpeet. Lisäksi sovittiin kehitysmaiden vaatimuksesta selvennettäviksi ja parannettaviksi kalastustukia koskevia sääntöjä. Kalastustuet mainitaan deklaratiivissa myös ympäristöä koskevassa osassa. EU olisi halunnut ottaa kalastuet esille osana ympäristötyötä, mutta ei saanut ajatuksilleen riittävää kannatusta. Viittaus ympäristöosaan mahdollistaa EU:n tulkinnan mukaan myös ympäristönäkökohtien käsittelyn kalastustukien yhteydessä. Edellisten lisäksi sovittiin, että neuvotellaan alueellisia vapaakauppasopimuksia koskevien sääntöjen selkiinnyttämisestä ja parantamisesta.

Riitojenratkaisusääntöjen selkiinnyttämistä ja parantamista koskevat neuvottelut sovittiin vietäviksi mahdollisuuksien mukaan päätökseen viimeistään toukokuussa 2003.

Ympäristön osalta sovittiin neuvotteluista seuraavissa aiheissa ilman että sitouduttiin ennakoimaan neuvottelujen lopputulosta:

- WTO-sääntöjen ja monenkeskisten ympäristösopimusten (MEA) kauppaa koskevien velvoitteiden välisestä suhteesta. Neuvottelut rajoitetaan koskemaan WTO-sääntöjen soveltuvuutta niiden maiden välillä, jotka ovat ympäristösopimuksen osapuolia. Neuvotteluilla ei rajoiteta sellaisten WTO-jäsenten oikeuksia, jotka eivät ole ympäristösopimuksen osapuolia;
- säännönmukaisesta tiedonvaihdesta MEA-sopimusten sihteeristöjen ja asianomaisten WTO-komiteoiden välillä, sekä tarkkalijastatuksen myöntämistä koskevista ehdoista;
- tullien ja tullien ulkopuolisten kaupanesteiden vähentämisestä tai poistamisesta ympäristötuotteilta ja -palveluilta.

Kauppa- ja ympäristökomitean tehtäväksi annettiin kohdistaa erityistä huomiota olemassa olevan mandaattinsa puitteissa seuraaviin asioihin:

- ympäristötoimenpiteiden merkitykseen markkinoillepääsyssä erityisesti kehitysmaiden ja vähiten kehittyneiden maiden kannalta ja niissä tilanteissa joissa kauppajäsenien vähentäminen tai poistaminen edesauttaisi kauppaa, ympäristöä ja kehitystä;
- relevantteihin TRIPS-sopimuksen määräyksiin;
- ympäristömerkintöihin.

Komitean tehtävänä on selvittää tarve selventää sääntöjä. Komitea raportoi 5. ministerikokoukselle ja suosittelee tarpeen mukaan toimenpiteitä, ml. neuvottelujen tarve. Komitean työn ja edellä kahdessa ensimmäisessä kohdassa käytävien neuvottelujen tulee olla sopusoinnussa monenkeskisen kauppajärjestelmän avoimen ja syrjimättömän luonteen kanssa ja niiden ei tule vaikuttaa jäsenten WTO-sopimuksen mukaisiin oikeuksiin tai velvoitteisiin, erityisesti SPS-sopimuksen osalta, eikä muuttaa oikeuksien tai velvoitteiden tasapainoa. Lisäksi todetaan, että kehitysmaiden ja vähiten kehittyneiden maiden tarpeet huomioidaan.

Kehitysmaiden ja vähiten kehittyneiden maiden teknisen avun tarve tunnustetaan ja jäseniä kehoitetaan jakamaan tietoa ja kokemuksia niiden jäsenten kesken, jotka haluavat suorittaa ympäristöarviointeja kansallisella tasolla. Näiden toimintojen osalta valmistetaan raportti 5. ministerikokoukselle.

EU:n kannalta ympäristökysymysten saaminen osaksi neuvotteluja oli merkittävä saavutus. Vielä syys- ja lokakuun deklaraatioluonnoksissa ympäristöä ehdotettiin käsiteltäväksi ainoastaan kauppa- ja ympäristökomiteassa. Dohassa jaetussa ensimmäisessä deklaraatioluonnoksessa ympäristöä koskeva teksti oli hakasuluissa ja jaettu kahteen osaan: niihin kysymyksiin, joista neuvoteltaisiin ja niihin joita käsiteltäisiin komiteassa. Sisällöllisesti EU:lle tärkeä ympäristösopimusten ja kauppasääntöjen välisen suhteen selvittäminen oli kuitenkin ainoastaan komitean asialistalla ja siten neuvottelujen ulkopuolella. Lopullisessa hyväksytyssä versiossa kysymys on nostettu neuvotteluihin. Teksti on muotoiltu siten, että tutkitaan ainostaan ympäristösopimuksen osapuolten välisiä WTO-velvoitteita ja sopimusten ulkopuolella olevien maiden – useimmiten kehitysmaita – WTO-oikeuksiin ei puututa.

Ympäristökomitean työn ensimmäinen kohta on vastaus kehitysmaiden esittämiin huoliin siitä, että teollisuusmaat yrittäisivät käyttää ympäristönormeja ja määräyksiä tavalla joka estää tai haittaa kehitysmaiden tuotteiden markkinoillepääsyä. Merkintöjä koskeva kohta täsmentyi ympäristömerkinnöiksi, mutta jäi komitean asialistalle sen sijaan, että olisi tässä vaiheessa tullut osaksi neuvotteluja. Merkinnät olivat siirtyneet ympäristökomiteaan jo lokakuussa jaetussa deklaraatioluonnoksessa, kun ne sitä ennen olivat vielä syyskuussa osana TBT-komitean työtä. Viittaus TRIPS-sopimuksen määräykseen on suora lainaus ympäristökomitean työohjelmasta.

EU pyrki alunalkaen saamaan varovaisuusperiaatteen, ympäristömerkintöjen selventämisen ja ympäristösopimusten ja kauppasääntöjen välisen suhteen neuvottelujen asialistalle. Jälkimmäisen osalta onnistuttiin ja merkintöjen osalta neuvotteluista voidaan päättää myöhemmin perustuen ensin tehtävään selvitystyöhön. Varovaisuusperiaatteen olemassaolo tunnustetaan ja se on mainittu kahdessa eri deklaraation kohdassa (kappaleet 6 ja 32), mutta se ei ole neuvottelujen kohde tai komitean työlistalla. Saavutettua tulosta voidaan pitää kokonaisuudessaan hyvänä.

Kauppaa ja kehitystä ja kauppaa ja ympäristöä käsittelevien komiteoiden tehtäväksi annetaan omilla aloillaan huolehtia (identifioida ja keskustella neuvottelujen kehitys ja ympäristönäkökohdista) siitä, että kestävän kehityksen periaate huomioidaan asianmukaisesti.

Sähköisen kaupan työohjelmaa sovittiin jatkettavaksi. Yleisneuvon tehtäväksi annettiin pohtia, missä työtä voitaisiin institutionaalisesti parhaiten jatkaa ja jäsenet velvoitautuivat 5. ministerikokoukseen saakka olemaan asettamatta tulleja sähköiselle kaupalle.

Pienten haavoittuvien talouksien integroimista monenkeskiseen kauppajärjestelmään

pyritään edistämään perustamalla työryhmä. Työ tapahtuu yleisneuvoston alaisuudessa ja ilman, että luotaisiin erityistä WTO-kategoriaa ao. maille. Yleisneuvoston on määrä antaa suosituksensa toimenpiteistä 5. ministerikokoukselle.

Kaupan, velan ja rahoituksen osalta sovittiin perustettavaksi niinikään työryhmä. Ryhmän tehtäväksi annettiin yleisneuvoston alaisuudessa tutkia mitä WTO voisi mandaattinsa ja kompetenssinsa puitteissa tehdä edesauttakseen kehitysmaiden ja vähiten kehittyneiden maiden velkaantumisongelman ratkaisemisessa sekä kansainvälisen kaupan ja rahoituksen koherenssin parantamisessa, jotta monenkeskinen kauppajärjestelmä säästettäisiin talous- ja rahapolitiikan epävakauden aiheuttamilta haitoilta. Yleisneuvoston on määrä antaa raportti työn edistymisestä 5. ministerikokoukselle.

Teknologian siirron ja kaupan välisten suhteiden selvittämiseksi perustettiin työryhmä yleisneuvoston alaisuuteen. Työryhmän tulee antaa mahdolliset suosituksensa siitä, millä tavoin WTO:n mandaatin puitteissa voitaisiin lisätä teknologian siirtoa kehitysmaihiin. Yleisneuvoston on määrä antaa raportti työn edistymisestä 5. ministerikokoukselle.

Teknisen avun ja kapasiteetin kasvattamisen todetaan olevan avainelementtejä monenkeskisen kauppajärjestelmän kehitysulottuvuuden kannalta. Sihteeristöä kehoitetaan koordinoitusti muiden järjestöjen kanssa, tukemaan kaupan sisällyttämistä kansallisiin taloudellisen kehityksen suunnitelmiin ja köyhyyden vähentämisen strategioihin. Teknisen avun tarpeen osalta huomioidaan erikseen sekä vähiten kehittyneet maat että siirtymätaloudet. ITC:n roolia halutaan vahvistaa. Kahdenkeskisen teknisen avun ohjelmien koordinoinnin tarvetta painotetaan ja viitataan mm. OECD:hen (DAC). WTO:n pääjohtajan tehtäväksi annetaan konsultoida relevantteja järjestöjä, avunantajia sekä saajia ja konsultaatioiden perusteella hahmotella toimenpiteitä, joiden avulla vahvistettaisiin ja rationalisoidaisiin Integrated Framework:n puitteissa vähiten kehittyneille maille annettavaa teknistä apua ja JITAP-ohjelmaa.

Teknisen avun rahoituksen ennustettavuuden parantamiseksi annetaan WTO:n budjettikomitean tehtäväksi laatia suunnitelma yleisneuvoston hyväksyttäväksi joulukuussa 2001. Suunnitelman tulisi taata teknisen avun rahoituksen säilyminen vähintäänkin kuluvan vuoden tasolla ja riittävänä teknisen avun velvoitteiden hoitamiseksi.

WTO:n pääjohtaja velvoitetaan raportoimaan 5. ministerikokoukselle teknistä apua ja kapasiteetin kasvattamista koskevien sitoumusten täytöntöönpanosta ja riittävydestä. Pääjohtajan tulee lisäksi antaa asiasta väliraportti yleisneuvostolle joulukuussa 2002.

Vähiten kehittyneiden maiden osassa viitataan mm. vähiten kehittyneiden maiden Zanzibarissa pitämän kokouksen deklaraatioon ja Brysselissä pidettyyn vähiten kehittyneiden maiden III-konferenssin tuloksiin. Jäsenet sitoutuvat tavoitteiseen antaa vähiten kehittyneiden maiden tuotteille tulliton markkinoillepääsy. Vähiten kehittyneiden maiden WTO:hon liittymisen tukeminen asetetaan prioriteetiksi, jonka tulisi heijastua myös teknisen avun ohjelmissa. Vähiten kehittyneiden maiden alakomitean tehtäväksi annetaan laatia työohjelma ao. maille ja raportoida yleisneuvostolle sovitusta ohjelmasta neuvoston ensimmäisessä kokouksessa vuonna 2002.

Teknisen avun Integrated Framework-ohjelmaa halutaan vahvistaa ja rahoitusta lisätä. Ohjelman vahvistamista pohdittaessa tuodaan esille myös toive siitä, että ohjelma laajennettaisiin koskemaan kaikkia kehitysmaita. WTO:n pääjohtajalta pyydetään raportti 5. ministerikokoukselle kaikista vähiten kehittyneiden maiden asemaan liittyvistä kysymyksistä. Lisäksi pääjohtajan tulee antaa väliraportti yleisneuvostolle joulukuussa 2002.

Kehitysmaiden erityiskohtelua (SDT) koskevien sääntöjen todetaan olevan WTO-sääntöjen kiinteä osa. Osanottajat sopivat, että kaikkia SDT-määräyksiä tarkastellaan niiden vahvistamiseksi, tarkentamiseksi sekä tehokkuuden ja käyttökelpoisuuden lisäämiseksi. Asiasta hyväksyttiin erillinen työohjelma implementaatiotyön osana.

Neuvottelujen organisointi. Neuvottelut sovittiin päätettäväksi viimeistään 1. tammikuuta 2005. Viidennen ministerikokouksen tehtävänä on kirjata saavutettu edistys ja ohjata prosessia edelleen. Sen jälkeen kun neuvottelutulokset on saavutettu kaikilla neuvottelualueilla, pidetään ministerikokouksen erityinen istunto päätösten hyväksymiseksi ja täytäntöönpanemiseksi. Neuvottelujen johto annetaan yleisneuvoston alaisen kauppaneuvottelukomitean (TNC) tehtäväksi. Komitean on määrä pitää ensimmäinen istunto viimeistään 31.1.2002. TNC:n tehtävänä on perustaa tarvittavat neuvottelumekanismit ja valvoa neuvotteluja.

Neuvottelujen lopputulosta käsitellään yhtenä kokonaisuutena (single undertaking). Lisäksi on mahdollista, että saavutettuja tuloksia pannaan täytäntöön jo neuvottelujen kuluessa joko lopullisesti tai väliaikaisesti. Tällaiset tulokset huomioidaan kun neuvottelujen kokonaistasapainoa arvioidaan. Kaikkia niitä kysymyksiä, jotka eivät sisälly neuvottelumandaatteihin käsitellään yleisneuvoston valvonnassa. Neuvosto raportoi edistyksestä 5. ministerikokoukselle.

Deklaraatio sisältää mittavan määrän toimenpiteitä ja neuvottelujen kuluessa noudatettavia aikatauluja. Seuraavassa yhteenveto deklaraatioon sisältyvistä toimenpiteistä ja aikatauluista:

1. Neuvottelujen johto annetaan yleisneuvoston alaisen kauppaneuvottelukomitean (TNC) tehtäväksi. Komitean on määrä pitää ensimmäinen istunto viimeistään 31.1.2002. TNC:n tehtävänä on perustaa tarvittavat neuvottelumekanismit ja valvoa neuvotteluja.
2. Implementaatiokysymykset, joiden osalta deklaraatio sisältää neuvottelumandaatin käsitellään ao. mandaatin osana. Jäljellä jäävät kysymykset käsitellään prioriteettiasioina asianomaisessa WTO:n elimessä ja raportoidaan edelleen kauppaneuvottelukomitealle (TNC) vuoden 2002 loppuun mennessä jatkotoimenpiteitä varten.
3. Sitoumuksia koskevista maatalousneuvottelujen modaliteeteista, mukaan lukien erityiskohtelu, tullaan sopimaan viimeistään 31.3.2003. Osanottajien on, sovittujen modaliteettien mukaisesti, annettava alustavat sidontalistansa viimeistään 5. ministerikokouksessa. Neuvottelut, mukaan lukien säännöt ja niihin liittyvät oikeudelliset tekstit, on päätettävä osana ja samanaikaisesti kokonaisneuvottelujen päättämisen kanssa.
4. Palvelut: alustavat pyyntölistansa 30.6.2002 mennessä ja alustavat palvelutarjouksensa 31.3.2003 mennessä.
5. Teollisuustuotteiden markkinoillepääsyneuvottelut sovittiin aloitettaviksi, mutta neuvottelujen modaliteetit sovitaan myöhemmin.
6. Teollisoikeuksien suoja (TRIPS); 5. ministerikokoukseen mennessä neuvotellaan monenkeskinen viinoja ja viinejä koskeva maantieteellisiä merkintöjä koskeva rekisteri. TRIPS-neuvoston tulee raportoida rekisterin tuotekatteen laajentamisesta kauppaneuvottelukomitealle (TNC) vuoden 2002 loppuun mennessä jatkotoimenpiteistä päättämiseksi. Ratkaisun etsiminen vähäisen tuotantokapasiteetin omaavien maiden ongelmiin annettiin WTO:n TRIPS-neuvoston tehtäväksi vuoden 2002 kuluessa.
7. Kauppaa ja investointien, kauppaa ja kilpailua, julkisia hankintoja ja kauppamenettelyjen helpottamista koskevien neuvottelujen modaliteeteista päätetään yksimielisesti (julkilausuttu yksimielisyys) 5. ministerikokouksessa.
8. Sovittiin polkumyynti- ja tasoitustullisääntöjä koskevien neuvottelujen aloittamisesta. Lisäksi sovittiin kalastustukia koskevien sääntöjen selventämisestä ja alueellisia

vapaakauppasopimuksia koskevien sääntöjen selkiinnyttämisestä ja parantamisesta.

9. Riitojenratkaisusääntöjen selkiinnyttämistä ja parantamista koskevat neuvottelut sovittiin vietäviksi mahdollisuuksien mukaan päätökseen viimeistään toukokuussa 2003.

10. Ympäristön osalta sovittiin neuvoteltavan WTO-sääntöjen ja monenkeskisten ympäristösopimusten (MEA) kauppaa koskevien velvoitteiden välisestä suhteesta, säännönmukaisesta tiedonvaihdosta MEA-sopimusten sihteeristöjen ja asianomaisten WTO-komiteoiden välillä, tarkkailijastatuksen myöntämistä koskevista ehdoista, tullien ja tullien ulkopuolisten kaupanesteiden vähentämisestä tai poistamisesta ympäristötuotteilta ja –palveluilta.

Kauppa- ja ympäristökomitean tehtäväksi annettiin selvittää (tarve selventää sääntöjä): ympäristötoimenpiteiden merkitystä markkinoillepääsyssä erityisesti kehitysmaiden ja vähiten kehittyneiden maiden kannalta ja niissä tilanteissa joissa kauppajärjestelmien vähentäminen tai poistaminen edesauttaisi kauppaa, ympäristöä ja kehitystä; relevantteja TRIPS-sopimuksen määräyksiä sekä ympäristömerkintöjä. Komitea raportoi 5. ministerikokoukselle ja suosittelee tarpeen mukaan toimenpiteitä, ml. neuvottelujen tarve.

Kehitysmaiden ja vähiten kehittyneiden maiden teknisen avun tarpeesta ja ympäristöarvioinneista kansallisella tasolla valmistetaan raportti 5. ministerikokoukselle.

11. Sähköisen kaupan työohjelmaa sovittiin jatkettavaksi. Yleisneuvon tehtäväksi annettiin pohtia, missä työtä voitaisiin institutionaalisesti parhaiten jatkaa ja jäsenet velvoittautuivat 5. ministerikokoukseen saakka olemaan asettamatta tulleja sähköiselle kaupalle.

12. Pienten haavoittuvien talouksien integroimista monenkeskiseen kauppajärjestelmään pyritään edistämään perustamalla yleisneuvoston alainen työryhmä. Yleisneuvoston on määrä antaa suosituksensa toimenpiteistä 5. ministerikokoukselle.

13. Kaupan, velan ja rahoituksen välisten suhteiden selvittämiseksi perustettiin yleisneuvoston alainen työryhmä. Yleisneuvoston on määrä antaa raportti työn edistymisestä 5. ministerikokoukselle.

14. WTO:n pääjohtajalta pyydetään raportti 5. ministerikokoukselle kaikista vähiten kehittyneiden maiden asemaan liittyvistä kysymyksistä. WTO:n pääjohtaja veloitetaan raporttoimaan 5. ministerikokoukselle myös teknistä apua ja kapasiteetin kasvattamista koskevien sitoumusten täytäntöönpanosta ja riittävydestä. Pääjohtajan tulee antaa molemmista asioista väliraportit yleisneuvostolle joulukuussa 2002.

15. Teknologian siirron ja kaupan välisten suhteiden selvittämiseksi perustettiin työryhmä yleisneuvoston alaisuuteen. Yleisneuvoston on määrä antaa raportti työn edistymisestä 5. ministerikokoukselle.

16. Vähiten kehittyneiden maiden alakomitean tehtäväksi annetaan laatia työohjelma ao. maille ja raportoida yleisneuvostolle sovitusta ohjelmasta neuvoston ensimmäisessä kokouksessa vuonna 2002.

17. Kehitysmaiden erityiskohtelusta (SDT) hyväksyttiin erillinen työohjelma implementaatiotyön osana.

Lisäksi on huomattava, että myös implementointia koskeva päätös sisältää määräaikoja kuten teksteissä tavarakauppaneuvosto veloitetaan laatimaan suositukset yleisneuvostolle 31.7.2002 mennessä kiintiöiden laskemismenettelystä ("growth-on-growth"), alkuperäsääntöjen harmonisointia käsittelevä työ kehoitetaan saattamaan päätökseen vuoden 2001 loppuun mennessä ja Kauppa ja kehityskomitean tehtäväksi annetaan mm. yksilöidä WTO-sopimuksissa jo olevat erityiskohtelua koskeva pakolliset määräykset sekä tehdä suosituksia vapaaehtoisten määräysten muuttamisesta pakollisiksi. Asiasta tulee raportoida yleisneuvostolle siten, että asiasta voidaan tehdä päätös heinäkuussa 2002.

2. PÄÄTÖS IMPLEMENTOINNISTA

Implementointia koskeva päätös myötäilee ministerikokouksessa käsiteltävänä olleen asiakirjan Job (01)/139 rev1 sisältöä ja siinä on yhdistetty suurin osa aikaisemman asiakirjan

liitteissä I ja II mainituista asioista. Merkittävin muutos on tapahtunut tekstiili- ja vaatetussopimuksen osalta. Päätöksessä korostetaan kehitysmaiden, erityisesti vähiten kehittyneiden maiden asemaa ja tekstiin on sisällytetty erityiskohtia teknisestä avusta (mm. SPS ja TBT). Monissa kohdissa pyritään nopeaan päätöksentekoon ja WTO:n elimille on annettu tehtäväksi raportoida tai antaa suosituksia yleisneuvostolle vuoden 2002 aikana. Loppumääräyksissä kiinnitetään huomiota WTO:n teknisen avun kohdentamiseen – prioriteettina tulee olla kehitysmaiden avustaminen WTO-sopimusten täytäntöönpanossa ja kapasiteetin kasvattamisessa, jotta ne paremmin voisivat osallistua monenkeskeisiin kauppaneuvotteluihin. Samassa yhteydessä korostetaan tarvetta koordinoida avustustoimintaa läheisesti muiden kansainvälisten järjestöjen kanssa, jotta vältetään päällekkäisiltä toiminnoilta.

Yksityiskohtaisia huomioita implementointipäätöksestä:

GATT 1994 –sopimus

Vahvistetaan se, että sopimuksen artikla XVIII (koskee mm. toimintaa maksutasevaikeuksissa) antaa kehitysmaille erityiskohtelun. Markkinoillepääsykomitean tulee antaa yleisneuvostolle suositus 'substantial interest' –määritelmästä vuoden 2002 loppuun mennessä (aikaisemmin: 5. ministerikokouksessa).

Maataloussopimus

WTO-jäseniä kehoitetaan noudattamaan pidättyvyyttä harkitessaan kehitysmaiden antaman vihreän tuen riitauttamista (koskee lähinnä haja-asutusseutujen kehittämistä sekä ruuansaanin turvaamista). Hyväksytään maatalouskomitean tekemät suositukset netto-ruuantuojamaiden osalta sekä maataloussopimuksen artiklan 10.2 (koskee vientiluottoja ja vakuusohjelmien ehtoja) tulkinnasta. Sovitaan, että tullitariffikiintiöiden hallinnointia koskevaa tarkastelua jatketaan.

SPS/sopimus terveys- ja kasvinsuojelutoimista

Päätös sisältää tulkinnan kahdesta määräajasta: artiklan 10.2 mukainen uusien terveys- ja kasvinsuojelutoimien asteittainen käyttöönotto tarkoittaa, että määräajan täytyy olla vähintään 6 kuukautta kehitysmaiden osalta ja liitteen B osalta (koskee terveys- ja kasvinsuojelumääräysten läpinäkyvyyttä/julkaisemisen ja voimaantulon välistä aikaa) määräaika on myös vähintään 6 kuukautta. Kansainvälisiä standardisointijärjestöjä koskeva tekstiosuus on jaettu kahteen osaan: pääjohtajan koordinoitavuuksia muiden kansainvälisten järjestöjen kanssa on lisätty ja korostettu erityisesti vähiten kehittyneille maille suunnatun teknisen ja rahoitusavun kohdentamista (osallistumismahdollisuuksien kasvattaminen). Päätökseen on sisällytetty erillinen kappale vähiten kehittyneistä maista: WTO-jäseniä kehoitetaan antamaan teknistä ja rahoitusapua vähiten kehittyneille maille erityisesti jotta ne pystyvät sopeutumaan mahdollisiin uusiin SPS-määräyksiin, joilla saattaa olla kielteistä vaikutusta näiden kauppaan sekä avustamaan SPS-sopimuksen implementoinnista aiheutuvien erityisongelmien poistamisessa.

Tekstiili- ja vaatetussopimus

Sopimuksen prioriteettiasemaa listalla nostettiin aikaisemmasta. Tekstiilikysymys oli implementointipäätöksen vaikein asia ja siinä saavutettiin yhteisymmärrys vasta ministerikokouksen lopussa. Päätöksessä vahvistetaan se, että jäsenet sitoutuvat panemaan täytäntöön sopimuksen määräykset kokonaan ja että kiintiöiden poistamismahdollisuutta tulee tehokkaasti käyttää. Jäsenet lupaavat noudattaa erityistä harkintaa, ennenkuin aloittavat polkumyynnitulkimukset kehitysmaiden tekstiilituotteiden osalta kahden vuoden ajan tekstiilikaupan vapautumisesta lukien (eli vuodesta 2005 lähtien).

Tavarakauppaneuvosto veloitetaan laatimaan suositukset yleisneuvostolle 31.7.2002

mennessä kiintiöiden laskemismenetelmistä.

TBT/Teknisiä kaupan esteitä koskeva sopimus

Kansainvälisten standardisointijärjestöjen osalta menetelty samoin kuin SPS-sopimuksessa eli teksti jaettu kahteen kappaleeseen – sisältö sama kuin SPS-sopimusta koskevassa kohdassa. Päätökseen on sisällytetty erillinen vähiten kehittyneitä maita koskeva tekstiosuus (samoin kuin SPS-sopimuksessa) – sisältö sama kuin edellä SPS-kappaleessa – jäseniä kehoitetaan antamaan teknistä ja rahoitusapua. Päätökseen on otettu tulkinta sopimuksen artiklan 2.12 osalta: määräaika teknisen määräyksen julkaisemisen ja sen voimaantulemisen välillä tulee olla vähintään 6 kuukautta, ellei se ole tehontonta määräyksen täyttämisen oikeutetuiden tavoitteiden kannalta.

TRIMS/Kauppaan liittyvät investointitoimet

Päätökseen on sisällytetty erillinen vähiten kehittyneitä maita (LDC) koskeva kappale: jäseniä pyydetään tukemaan tai suhtautumaan myönteisesti LDC-maiden pyyntöihin siirtymäkauden jatkamisesta.

GATT 1994 Artiklan VI täytäntöönpano/Polkumyyntisopimus

Sovitaan, että polkumyyntiviranomaiset tulevat erityisen huolellisesti tutkimaan jokaisen polkumyyntihakemuksen sellaisen tuotteen osalta, jonka tutkinta on päätynyt kielteiseen ratkaisuun viimeksi kuluneiden 365 päivän aikana, elleivät olosuhteet ole muuttuneet. Todetaan, että kehitysmaajäseniä koskeva sopimuksen 15 artikla on pakottava, mutta että artiklan tulkintaa on selvennettävä. Polkumyyntikomiteaa kehoitetaan tutkimaan asiaa ja tekemään sitä koskevat suosituksensa 12 kuukauden kuluessa. Polkumyyntikomiteaa kehoitetaan myös laatimaan ohjeet vuosittaisten raporttien parantamiseksi ja tekemään sitä koskevat suosituksensa 12 kuukauden kuluessa yleisneuvostolle.

GATT 1994 Artiklan VII täytäntöönpano/Tullausarvosopimus

Päätös sisältää erillisen vähiten kehittyneitä maita koskevan kappaleen, jossa tavarakauppaneuvostoa kehoitetaan huomioimaan LDC-maiden asema asettaessaan ehtoja ja määräaikoja. Päätöksessä korostetaan tulliviranomaisten yhteistyötä tullipetostapauksissa. Tullausarvokomiteaa pyydetään raportoimaan (yksilöimään ja tekemään käytännön ehdotuksia) vientiarvoja koskevista kysymyksistä yleisneuvostolle viimeistään vuoden 2002 loppuun mennessä.

Alkuperäsäännöt

Päätöksessä otetaan huomioon alkuperäsääntöjen harmonisointia koskeva tilanne ja kehoitetaan komiteaa saattamaan työnsä päätökseen vuoden 2001 loppuun mennessä.

Tukia ja tasoitustulleja koskeva sopimus

Päätöksessä sovitaan, että sopimuksen liitteeseen VII kuuluvat ne kehitysmaat, joiden BKT/capita on alle 1000 USD kolmen peräkkäisen vuoden aikana. Sopimuksen mukaan nämä luettelossa olevat maat eivät ole velvollisia noudattamaan vientituen käyttöä koskevaa kieltoa. Komitean tulee tehdä laskentakaaviota koskeva ehdotuksensa viimeistään 1.1.2003 mennessä. Ellei laskentamallista päästä yhteisymmärrykseen määräaikaan mennessä, noudatetaan komitean puheenjohtajan esittämää mallia (asiakirjassa G/SCM/38). Päätöksessä sovitaan, että sopimuksen tarkasteluprosessia jatketaan ja komitean tulee raportoida asiasta yleisneuvostolle 31.7.2002 mennessä. Päätökseen on myös sisällytetty erillinen kappale vähiten kehittyneiden maiden asemasta: vahvistetaan se, että vähiten kehittyneisiin maihin ei sovelleta vientitukikieltoa ja ne voivat joustavammin rahoittaa vientiänsä kehitystasonsa vaatimusten mukaisesti. Artiklaa 27.5 tulkitaan siten, että 8 vuoden määräaika poistaa vientituet alkaa vasta sitten, kun vähiten kehittyneen maan oma vientikielto on olemassa. Päätöksessä pyydetään tukia ja tasoitustulleja käsittelevää

komiteaa huomioimaan erityisesti tiettyjen kehitysmaiden ongelmat vientituen poistamisessa ja suositellaan tietyin ehdoin siirtymäajan jatkamista.

TRIPS/Teollis- ja tekijänoikeudet

TRIPS-neuvostoa pyydetään tutkimaan GATT 1994 –sopimuksen artiklan XXIII kohtien 1(b) ja 1(C) katetta ja menettelyjä riitatapausten osalta (koskee WTO-oikeuden mitätöimistä tai huonontamista) ja tekemään siitä koskevat suositukset 5. ministerikokoukselle. Päätöksessä vahvistetaan, että TRIPS-sopimuksen artiklan 66.2 (koskee teollisuusmaiden toimia teknologian siirtämiseksi vähiten kehittyneisiin maihin) määräykset ovat 'pakottavia' (mandatory). TRIPS-neuvostoa kehoitetaan laatimaan valvontamekanismi tämän artiklan toteuttamiseksi.

Cross-cutting issues/Yhteiset kysymykset

Tähän osaan päätöksestä on sisällytetty aikaisemmin erillisenä tekstinä ollut kehitysmaiden erityiskohtelua koskeva teksti. Kauppa ja kehityskomitean tehtäväksi annetaan mm. yksilöidä WTO-sopimuksissa jo olevat erityiskohtelua koskevat pakolliset määräykset sekä tehdä suosituksia vapaaehtoisten määräysten muuttamisesta pakollisiksi. Asiasta tulee raportoida yleisneuvostolle siten, että asiasta voidaan tehdä päätös heinäkuussa 2002. Samoin komitean tulee laatia samassa aikataulussa suositukset siitä, miten erityiskohtelua koskevat määräykset saataisiin tehokkaammiksi.

Muut implementointia koskevat asiat siirtyvät ministerikokouksen deklaraation kohdan 12 mukaisesti käsiteltäväksi joko neuvottelujen aikana, jos siitä on ministerikokouksen deklaraatiossa sovittu tai osana WTO:n eri elinten työohjelmaa. Näistä kysymyksistä raportoidaan kauppaneuvottelukomitealle (TNC) vuoden 2002 loppuun mennessä.

3. DEKLARAATIO TRIPS-SOPIMUKSESTA JA KANSANTERVEYDESTÄ

Henkisen omaisuuden suojaan liittyviä aiheita käsiteltiin Dohassa A) erillisessä ministerideklaraatiossa TRIPS-sopimuksesta ja kansanterveydestä (the TRIPS Agreement and Public Health)

B) varsinaisesta ministerideklaraatiossa, jossa sovittiin neuvottelukierroksen aloittamisesta ja Dohan jälkeisestä työohjelmasta sekä C) implementointia koskevassa deklaraatiossa.

A) TRIPS-sopimus ja kansanterveys

Erillistä TRIPS-sopimusta ja kansanterveyttä käsittelevää ministerideklaraatiota pidetään merkittävänä saavutuksena. Siitä ei tullut pelättyä "deal braker", josta Dohan tulosten hyväksyminen olisi jäänyt kiinni, vaan se saatiin hyväksytyyn muotoonsa jo 12.11. eli kaksi päivää ennen kokouksen päättymistä. Tämä varmasti auttoi osaltaan kokonaispaketin syntymisessä.

Deklaraatio selventää TRIPS-sopimuksen sisältämää joustavuutta jäsenten kansanterveyteen liittyvien, etenkin HIV/AIDSiin, tuberkuloosiin, malariaan ja muihin epidemiioihin liittyvien ongelmien suhteen samalla kun jäsenet edelleen sitoutuvat pitämään TRIPS-sopimukseen liittyvät sitoumuksensa voimassa. Tärkeimpään substanssiongelmaan eli vähäisen tuotantokapasiteetin omaavien maiden ongelmiin pakkolisenssionnin käytössä ei Dohassa saatu ratkaisua, vaan sen etsiminen annettiin WTO:n TRIPS-neuvoston tehtäväksi vuoden 2002 kuluessa.

Komissio kertoi Dohassa pidetyissä TRIPS-briefaustilaisuuksissa, etteivät edes tiukimmat kehitysmaat ole ajaneet TRIPS-sopimuksen muuttamista (amendment) vaan tarkoituksena on ollut selventää keskeisten TRIPS-sopimuksen määräysten sisältämää joustavuutta.

Tästä huolimatta ääripäiden näkemyserot olivat loppuun saakka huomattavat.

Yksityiskohtaisia huomioita deklaraation sisällöstä:

Deklaraation otsikkoon tuli kehitysmaiden ajama laajempi "public health" –käsite rajoitetumman access to (affordable) medicines" -otsikon sijaan.

1. kpl: Tunnustetaan monia kehitysmaita ja vähiten kehittyneitä maita koettelevien kansanterveydellisten ongelmien (problems) vakavuus, etenkin HIV/AIDSista, tuberkuloosista, malariasta ja muista epidemioista johtuvat.

Aikaisemmissa versiossa oli puhuttu kansanterveyden kriiseistä eli lopullisessa versiossa sanamuoto löysempi antaen WTO:n jäsenille enemmän liikkumavaraa. Myös sana "pandemic" (koettelee useita maita) oli korvattu joustavammalla "epidemic" –termillä (1-2 maata koetteleva terveyskriisi).

2. kpl: Painotetaan, että TRIPS –sopimuksen tulee olla osa laajempaa kansallista ja kansainvälistä toimintaa näiden ongelmien ratkaisemiseksi.

Lause ollut tässä muodossaan jo pidempään. Heijastaa ajatusta, että TRIPS-sopimuksen tulee olla osa ongelman ratkaisua. Muotoilu hyvä, koska tunnustaa että ratkaisu laajempi kuin pelkästään TRIPS-sopimuksen tulkintaan liittyvä (ennaltaehkäisy, infrastruktuuri ym.).

3. kpl: Tunnustetaan TRIPS-sopimuksen tärkeys uusien lääkkeiden kehittämiseksi. Tunnustetaan myös huolet liittyen sopimuksen vaikutuksesta (lääkkeiden) hintoihin.

Kappaleen ydin ollut mukana jo useissa versioissa.

4. kpl: Sovitaan (we agree) että TRIPS –sopimus ei estä eikä sen pitäisi (does not and should not) estää WTO:n jäseniä toimimasta kansanterveyden suojelemiseksi. Näin ollen, samalla kun toistetaan jäsenten sitoutuminen TRIPS-sopimukseen, vahvistetaan (we affirm) että sopimusta voidaan ja sitä pitäisi tulkita (can and should) ja toimeenpanna niin että se tukee jäsenten oikeutta suojella kansanterveyttä ja edistää etenkin lääkkeiden saatavuutta kaikille.

Samassa yhteydessä vahvistetaan uudelleen (reaffirm) WTO:n jäsenten oikeus käyttää TRIPS-sopimuksen tähän tarkoitukseen tarjoamaa joustavuutta täyteen mittaansa saakka (to the full).

Koko deklaraation tärkein ja vaikein kappale. Dohaan tultiin yleisneuvoston puheenjohtaja Harbinsonin kaksi vaihtoehtoista tekstiä sisältävällä luonnoksella joista optio 1 sisälsi kehitysmaiden muotoilun ensimmäiseksi lauseeksi: "Nothing in the TRIPS-agreement shall prevent Members from taking measures to protect public health".

Kehitysmaiden laatimaa Harbinsonin optio 1:tä käytettiin lopullisen tekstin pohjana, mutta siitä poistettiin vaikeat "shall" –muotoilut.

5. kpl: Näin ollen ja yllä olevan kappaleen 4 kanssa yhdessä lukien, samalla kun säilytämme TRIPS-sopimukseen liittyvät sitouksemme, tunnustamme, että näihin joustoihin kuuluvat:

Kappale 5 sisältää deklaraation operatiivisen osan eli jossa selvennetään olemassa olevaa joustoa:

a) Käytettäessä tavanomaisia kansainvälisen julkisen oikeuden tulkintasääntöjä, kutakin TRIPS-sopimuksen artiklaa tulee lukea sopimuksen tavoitteen ja tarkoituksen valossa niin kuin ne on ilmaistu etenkin sopimuksen tavoitteissa ja periaatteissa.

Kappaleessa viitataan TRIPS-sopimuksen kappaleisiin 7 ja 8 (7: objectives, 8: principles). Artiklassa 7 korostetaan tasapainoa teknologian kehityksen ja sen siirron välillä teknologian tuottajien (producers) ja käyttäjien yhteiseksi hyödyksi sekä oikeuksien ja velvollisuuksien tasapainoa.

Artiklassa 8 tunnustetaan, että WTO:n jäsenet voivat lainsäädännössään mm. ryhtyä välttämättömiin toimiin kansanterveyden ja ravitsemuksen (nutrition) suojaamiseksi edellyttäen että ko. toimet ovat yhdenmukaisia TRIPS-sopimuksen määräysten kanssa. Artiklan toisessa kappaleessa viitataan toimiin henkisen omaisuuden suojan väärinkäytön ehkäisyyn. ko. (ehkäisy)toimien oltava sopusoinnussa TRIPS-sopimuksen kanssa.

b) Kullakin jäsenellä on oikeus myöntää pakkolisenssejä ja vapaus määritellä ne perusteet, joilla ko. lisenssit myönnetään.

Kappaleessa viitataan TRIPS-artikla 31:een, jossa määritellään proseduaaliset ehdot pakkolisenssinnin käytölle. Deklaraatiossa haluttiin korostaa jäsenten vapautta määritellä pakkolisenssinnin perusteet.

c) Kullakin jäsenellä on oikeus määritellä mikä muodostaa kansallisen hätätilan tai muun äärimmäisen hädän (extreme urgency) samalla ymmärtäen että kansanterveyden kriisi, mukaan lukien HIV/AIDS:iin, tuberkuloosiin, malariaan ja muihin epidemioihin liittyvät kriisit, voivat olla kansallinen hätätila tai muu äärimmäinen hätä.

Liittyy TRIPS art 31 b:hen, jossa viitataan mahdollisuuteen olla neuvottelematta oikeuksien haltijan kanssa ennen pakkolisenssintä kansallisessa hätätilanteessa tai muussa äärimmäisessä hädässä.

d) TRIPS-sopimuksen oikeuksien sammumista käsittelevät säädökset jättävät jäsenille riitauttamattoman (without challenge) vapauden itse säätää oikeuksien sammumista koskevasta regiimistään, mutta artikloihin 3 ja 4 sisältämiä MFN (syrjimättömyys) ja kansallisen kohtelun periaatteita noudatettava.

Viittaa TRIPS-sopimuksen artiklaan 6, joka toteaa että WTO:n riitojenratkaisun suhteen, TRIPS-sopimuksessa ei oteta kantaa oikeuksien sammumiseen. Artiklojen 3 ja 4 periaatteita on kuitenkin noudatettava.

6. kpl: Tunnustetaan, että WTO:n jäsenillä, joilla on riittämätön tai ei lainkaan tuotantokapasiteettia lääkektorilla, voi olla vaikeuksia tehokkaasti käyttää pakkolisenssintä. TRIPS-neuvostoa ohjataan etsimään pikainen (expeditious solution) ratkaisu tähän ongelmaan ja raportoimaan WTO:n yleisneuvostolle ennen vuoden 2002 loppua.

Vähäisen tai olemattoman tuotantokapasiteetin maiden ongelmaan ei siis löydetty ratkaisua vielä Dohassa (TRIPS art 31f).

7. kpl: Vahvistetaan uudelleen kehittyneiden maiden sitoumus tarjota insentiivejä yrityksilleen ja instituutioilleen teknologian siirron edistämiseen ja rohkaisemiseen vähiten kehittyneisiin maihin TRIPS art 66.2 mukaisesti. Sovitaan myös (we also agree), että vähiten kehittynyt maa –jäsenten ei tarvitse lääkektorin suhteen panna täytäntöön TRIPS-sopimuksen osan

II osia 5 ja 7 (jäljempänä TRIPS artiklat 27-34 ja TRIPS artikla 39) tai valvoa näiden artiklojen mukaisten oikeuksien noudattamista ennen kuin 1.1. 2016, poistamatta (without prejudice) LDC-maajäsenten oikeutta pyytää pidennystä siirtymäaikaan artikla 66.1 perusteella. Ohjimme TRIPS-neuvostoa ryhtymään toimiin tämä päätöksen toimeenpanemiseksi artiklan 66.1 nojalla.

Uusi katteeltaan rajoitettu siirtymäaika koskee vain lääkepatentteja (TRIPS artiklat 27-34) ja lääkkeiden julkaisemattoman tiedon suojaa (TRIPS art 39). Samalla selvennettiin, ettei se rajoita vähiten kehittyneiden maiden jo olemassa olevaa oikeutta pyytää TRIPS-neuvostolta tapauskohtaisesti siirtymäkauden (päättyy 1.1.2006) pidennystä koko TRIPS-sopimuksen suhteen.

B) TRIPS-aiheet ministerideklaraatiossa

EU:n tärkein tavoite TRIPS-sopimuksen suhteen toteutui eli ministerideklaraatiossa (kpl 18) sovittiin neuvotteluista multilateraalin, viinejä ja viinoja koskevan notifikaatio ja rekisterijärjestelmän luomiseksi 5. ministerikokoukseen mennessä. Järjestelmän tuotekatteen laajentamista koskeva kysymys jätettiin TRIPS-neuvoston tehtäväksi osana implementaatiotyöohjelmaa (kpl 12), jonka tulee raportoida työstään kauppaneuvottelukomitealle (TNC) vuoden 2002 loppuun mennessä jatkotoimenpiteistä päättämiseksi.

Lisäksi ministerideklaraatiossa kehoitettiin TRIPS-neuvostoa tutkimaan työohjelmansa puitteissa mm. TRIPS-sopimuksen ja biodiversiteetisopimuksen (CBD) suhdetta, perinteisen tiedon ja kansanperinteen suojelua sekä muita jäsenten TRIPS-artikla 71.1. tarkastelun yhteydessä esiin nostamia kysymyksiä. Työssään neuvoston on huomioitava TRIPS-sopimuksen tavoitteet ja periaatteet (Art 7 ja 8) sekä kehitysnäkökohdat.

Kauppa- ja ympäristö –aiheen alla ko. komiteaa kehoitetaan jatkotyössään huomioimaan erityisesti TRIPS-sopimuksen relevantit määräykset. Tässä ei sinänsä mitään uutta, sillä TRIPS on ollut osa kauppa- ja ympäristökomitean työohjelmaa jo Marrakeshin päätösten perusteella.

C) Implementaatiodeklaraatio

Deklaraation TRIPS-osuudessa TRIPS-komiteaa kehoitetaan jatkamaan non-violation kanteiden (oikeuden mitätöiminen ilman ao. sopimuksen määräyksen rikkomista) katteen ja modaliteettien tutkimista ja antamaan niitä koskevat suosituksensa 5. ministerikokoukseen mennessä. Tällä välin jäsenet sopivat, etteivät ne käytä TRIPS-sopimusta koskevia non-violation kanteita.

Vahvistettiin uudelleen, että artiklan 66.2. määräykset kannustimista teknologian siirtoon ovat sitovia ja sovittiin, että TRIPS-neuvosto luo mekanismin näiden sitoumusten seurantaan ja täyttä täytäntöönpanoa varten. Tätä varten teollisuusmaajäsenten tulee vuoden 2002 loppuun mennessä antaa yksityiskohtaiset raportit siitä, miten yrityksille teknologian siirtoon tarjotut kannustimet toimivat käytännössä. Raportit tarkastetaan neuvostossa ja tiedot tulee päivittää vuosittain.

Vaikka artiklan 66.2 määräykset ovat koko ajan olleet sitovia, vaatimus kannustimien toiminnasta käytännöstä on uutta ja vaatii huomiota. Aihe on esillä myös TRIPS ja kansanterveys deklaraatiossa. +++

LIITTEET

WTO:n 4. ministerikokouksen deklaratio, implementointia koskeva päätös
ja TRIPS ja kansanterveys-deklaraatio

Asiäsanat	EU, 133 PALVELUT/PALVELUT, KAUPPA JA KEHITYS, KAUPPA JA KILPAILU, KAUPPA JA TYÖELÄMÄN NORMIT, RIITOJENRATKAISU, WTO, 133 KOMITEA, MAATALOUS, KAUPPA JA
Hoitaa	KPO-21
Hoitaa UE	
Koordinoi	EUR-12; EUS-10
Tiedoksi	AVS-KPO; AVS-KYO; AVS-POL; EUR-10; KPO-01; KPO-05; KPO-10; KPO-11; KPO-12; KPO-20; KPO-22; KYO-01; KYO-04; KYO-10; KYO-11; KYO-12; KYO-13; KYO-20; KYO-21; KYO-22; OIK-01; OIK-09; OIK-10; OIK-11; OIK-12; OIK-20; OIK-21; OIK-30; OIK-31; OIK-32; POL-01; POL-05; POL-06; POL-07; POL-10; POL-11; POL-12; POL-13; POL-20; POL-21; PYMI; UKMI; UMI; VSI; YMI ABO; ADD; ANK; ATE; BAN; BEO; BER; BRA; BRN; BRY; BUD; BUE; BUK; CAN; CAR; DAM; DAR; DUB; ENE; EUE; GEN; HAA; HAM; HAN; HAR; HNG; ISD; JAK; KAI; KAT; KIO; KOB; KUL; KUW; LAG; LIM; LIS; LON; LOS; LUS; LUX; MAD; MAP; MEX; MGU; MNI; MOS; NAE; NAI; NDE; NYC; OEC; OSL; OTT; PAR; PEK; PIE; PRA; PRE; RAB; REY; RIA; RII; ROO; SEO; SIN; SNG; SNT; SOF; TAL; TEH; TEL; TOK; TRI; TUK; TUN; UNE; VAR; WAS; WET; WIE; VIL; WIN; YKE; ZAG EK; KTM; LVM; MMM; OM; OPM; PMI-10; SM; STM; TH; TM; VM; VNK; YM

MINISTERIAL DECLARATION

1. The multilateral trading system embodied in the World Trade Organization has contributed significantly to economic growth, development and employment throughout the past fifty years. We are determined, particularly in the light of the global economic slowdown, to maintain the process of reform and liberalization of trade policies, thus ensuring that the system plays its full part in promoting recovery, growth and development. We therefore strongly reaffirm the principles and objectives set out in the Marrakesh Agreement Establishing the World Trade Organization, and pledge to reject the use of protectionism.
2. International trade can play a major role in the promotion of economic development and the alleviation of poverty. We recognize the need for all our peoples to benefit from the increased opportunities and welfare gains that the multilateral trading system generates. The majority of WTO Members are developing countries. We seek to place their needs and interests at the heart of the Work Programme adopted in this Declaration. Recalling the Preamble to the Marrakesh Agreement, we shall continue to make positive efforts designed to ensure that developing countries, and especially the least-developed among them, secure a share in the growth of world trade commensurate with the needs of their economic development. In this context, enhanced market access, balanced rules, and well targeted, sustainably financed technical assistance and capacity-building programmes have important roles to play.
3. We recognize the particular vulnerability of the least-developed countries and the special structural difficulties they face in the global economy. We are committed to addressing the marginalization of least-developed countries in international trade and to improving their effective participation in the multilateral trading system. We recall the commitments made by Ministers at our meetings in Marrakesh, Singapore and Geneva, and by the international community at the Third UN Conference on Least-Developed Countries in Brussels, to help least-developed countries secure beneficial and meaningful integration into the multilateral trading system and the global economy. We are determined that the WTO will play its part in building effectively on these commitments under the Work Programme we are establishing.
4. We stress our commitment to the WTO as the unique forum for global trade rule-making and liberalization, while also recognizing that regional trade agreements can play an important role in promoting the liberalization and expansion of trade and in fostering development.
5. We are aware that the challenges Members face in a rapidly changing international environment cannot be addressed through measures taken in the trade field alone. We shall continue to work with the Bretton Woods institutions for greater coherence in global economic policy-making.
6. We strongly reaffirm our commitment to the objective of sustainable development, as stated in the Preamble to the Marrakesh Agreement. We are convinced that the aims of upholding and safeguarding an open and non-discriminatory multilateral trading system, and acting for the protection of the environment and the promotion of sustainable development can and must be mutually supportive. We take note of the efforts by Members to conduct national environmental assessments of trade policies on a voluntary basis. We recognize that under WTO rules no country

should be prevented from taking measures for the protection of human, animal or plant life or health, or of the environment at the levels it considers appropriate, subject to the requirement that they are not applied in a manner which would constitute a means of arbitrary or unjustifiable discrimination between countries where the same conditions prevail, or a disguised restriction on international trade, and are otherwise in accordance with the provisions of the WTO Agreements. We welcome the WTO's continued cooperation with UNEP and other inter-governmental environmental organizations. We encourage efforts to promote cooperation between the WTO and relevant international environmental and developmental organizations, especially in the lead-up to the World Summit on Sustainable Development to be held in Johannesburg, South Africa, in September 2002.

7. We reaffirm the right of Members under the General Agreement on Trade in Services to regulate, and to introduce new regulations on, the supply of services.

8. We reaffirm our declaration made at the Singapore Ministerial Conference regarding internationally recognized core labour standards. We take note of work under way in the International Labour Organization (ILO) on the social dimension of globalization.

9. We note with particular satisfaction that this Conference has completed the WTO accession procedures for China and Chinese Taipei. We also welcome the accession as new Members, since our last Session, of Albania, Croatia, Georgia, Jordan, Lithuania, Moldova and Oman, and note the extensive market-access commitments already made by these countries on accession. These accessions will greatly strengthen the multilateral trading system, as will those of the 28 countries now negotiating their accession. We therefore attach great importance to concluding accession proceedings as quickly as possible. In particular, we are committed to accelerating the accession of least-developed countries.

10. Recognizing the challenges posed by an expanding WTO membership, we confirm our collective responsibility to ensure internal transparency and the effective participation of all Members. While emphasizing the intergovernmental character of the organization, we are committed to making the WTO's operations more transparent, including through more effective and prompt dissemination of information, and to improve dialogue with the public. We shall therefore at the national and multilateral levels continue to promote a better public understanding of the WTO and to communicate the benefits of a liberal, rules-based multilateral trading system.

11. In view of these considerations, we hereby agree to undertake the broad and balanced Work Programme set out below. This incorporates both an expanded negotiating agenda and other important decisions and activities necessary to address the challenges facing the multilateral trading system.

WORK PROGRAMME

Implementation-Related Issues and Concerns

12. We attach the utmost importance to the implementation-related issues and concerns raised by Members and are determined to find appropriate solutions to them. In this connection, and having regard to the General Council Decisions of 3 May and 15 December 2000, we further adopt the Decision on Implementation-Related Issues and Concerns in document WT/MIN(01)/W/10 to address a number of implementation problems faced by Members. We agree that negotiations on outstanding implementation issues shall be an integral part of the Work Programme we are establishing, and that agreements reached at an early stage in these negotiations shall be treated in accordance with the provisions of paragraph 47 below. In this regard, we shall proceed as follows: (a) where we provide

a specific negotiating mandate in this Declaration, the relevant implementation issues shall be addressed under that mandate; (b) the other outstanding implementation issues shall be addressed as a matter of priority by the relevant WTO bodies, which shall report to the Trade Negotiations Committee, established under paragraph 46 below, by the end of 2002 for appropriate action.

Agriculture

13. We recognize the work already undertaken in the negotiations initiated in early 2000 under Article 20 of the Agreement on Agriculture, including the large number of negotiating proposals submitted on behalf of a total of 121 Members. We recall the long-term objective referred to in the Agreement to establish a fair and market-oriented trading system through a programme of fundamental reform encompassing strengthened rules and specific commitments on support and protection in order to correct and prevent restrictions and distortions in world agricultural markets. We reconfirm our commitment to this programme. Building on the work carried out to date and without prejudging the outcome of the negotiations we commit ourselves to comprehensive negotiations aimed at: substantial improvements in market access; reductions of, with a view to phasing out, all forms of export subsidies; and substantial reductions in trade-distorting domestic support. We agree that special and differential treatment for developing countries shall be an integral part of all elements of the negotiations and shall be embodied in the Schedules of concessions and commitments and as appropriate in the rules and disciplines to be negotiated, so as to be operationally effective and to enable developing countries to effectively take account of their development needs, including food security and rural development. We take note of the non-trade concerns reflected in the negotiating proposals submitted by Members and confirm that non-trade concerns will be taken into account in the negotiations as provided for in the Agreement on Agriculture.

14. Modalities for the further commitments, including provisions for special and differential treatment, shall be established no later than 31 March 2003. Participants shall submit their comprehensive draft Schedules based on these modalities no later than the date of the Fifth Session of the Ministerial Conference. The negotiations, including with respect to rules and disciplines and related legal texts, shall be concluded as part and at the date of conclusion of the negotiating agenda as a whole.

Services

15. The negotiations on trade in services shall be conducted with a view to promoting the economic growth of all trading partners and the development of developing and least-developed countries. We recognize the work already undertaken in the negotiations, initiated in January 2000 under Article XIX of the General Agreement on Trade in Services, and the large number of proposals submitted by Members on a wide range of sectors and several horizontal issues, as well as on movement of natural persons. We reaffirm the Guidelines and Procedures for the Negotiations adopted by the Council for Trade in Services on 28 March 2001 as the basis for continuing the negotiations, with a view to achieving the objectives of the General Agreement on Trade in Services, as stipulated in the Preamble, Article IV and Article XIX of that Agreement. Participants shall submit initial requests for specific commitments by 30 June 2002 and initial offers by 31 March 2003.

Market Access for Non-agricultural Products

16. We agree to negotiations which shall aim, by modalities to be agreed, to reduce or as appropriate eliminate tariffs, including the reduction or elimination of tariff peaks, high tariffs, and tariff escalation, as well as non-tariff barriers, in particular on products of export interest to developing countries. Product coverage shall be comprehensive and without *a priori* exclusions. The negotiations shall take fully into account the special needs and interests of developing and least-developed country participants, including through less than full reciprocity in reduction commitments, in accordance with the relevant provisions of Article XXVIII *bis* of GATT 1994 and the provisions cited in paragraph 50 below. To this end, the modalities to be agreed will include appropriate studies and capacity-building measures to assist least-developed countries to participate effectively in the negotiations.

Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights

17. We stress the importance we attach to implementation and interpretation of the Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights (TRIPS Agreement) in a manner supportive of public health, by promoting both access to existing medicines and research and development into new medicines and, in this connection, are adopting a separate Declaration.

18. With a view to completing the work started in the Council for Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights (Council for TRIPS) on the implementation of Article 23.4, we agree to negotiate the establishment of a multilateral system of notification and registration of geographical indications for wines and spirits by the Fifth Session of the Ministerial Conference. We note that issues related to the extension of the protection of geographical indications provided for in Article 23 to products other than wines and spirits will be addressed in the Council for TRIPS pursuant to paragraph 12 of this Declaration.

19. We instruct the Council for TRIPS, in pursuing its work programme including under the review of Article 27.3(b), the review of the implementation of the TRIPS Agreement under Article 71.1 and the work foreseen pursuant to paragraph 12 of this Declaration, to examine, *inter alia*, the relationship between the TRIPS Agreement and the Convention on Biological Diversity, the protection of traditional knowledge and folklore, and other relevant new developments raised by Members pursuant to Article 71.1. In undertaking this work, the TRIPS Council shall be guided by the objectives and principles set out in Articles 7 and 8 of the TRIPS Agreement and shall take fully into account the development dimension.

Relationship between Trade and Investment

20. Recognizing the case for a multilateral framework to secure transparent, stable and predictable conditions for long-term cross-border investment, particularly foreign direct investment, that will contribute to the expansion of trade, and the need for enhanced technical assistance and capacity-building in this area as referred to in paragraph 21, we agree that negotiations will take place after the Fifth Session of the Ministerial Conference on the basis of a decision to be taken, by explicit consensus, at that Session on modalities of negotiations.

21. We recognize the needs of developing and least-developed countries for enhanced support for technical assistance and capacity building in this area, including policy analysis and development so that they may better evaluate the implications of closer multilateral cooperation for their development policies and objectives, and human and institutional development. To this end, we shall work in cooperation with other relevant intergovernmental organisations, including UNCTAD, and through appropriate regional and bilateral channels, to provide strengthened and adequately resourced

assistance to respond to these needs.

22. In the period until the Fifth Session, further work in the Working Group on the Relationship Between Trade and Investment will focus on the clarification of: scope and definition; transparency; non-discrimination; modalities for pre-establishment commitments based on a GATS-type, positive list approach; development provisions; exceptions and balance-of-payments safeguards; consultation and the settlement of disputes between Members. Any framework should reflect in a balanced manner the interests of home and host countries, and take due account of the development policies and objectives of host governments as well as their right to regulate in the public interest. The special development, trade and financial needs of developing and least-developed countries should be taken into account as an integral part of any framework, which should enable Members to undertake obligations and commitments commensurate with their individual needs and circumstances. Due regard should be paid to other relevant WTO provisions. Account should be taken, as appropriate, of existing bilateral and regional arrangements on investment.

Interaction between Trade and Competition Policy

23. Recognizing the case for a multilateral framework to enhance the contribution of competition policy to international trade and development, and the need for enhanced technical assistance and capacity-building in this area as referred to in paragraph 24, we agree that negotiations will take place after the Fifth Session of the Ministerial Conference on the basis of a decision to be taken, by explicit consensus, at that Session on modalities of negotiations.

24. We recognize the needs of developing and least-developed countries for enhanced support for technical assistance and capacity building in this area, including policy analysis and development so that they may better evaluate the implications of closer multilateral cooperation for their development policies and objectives, and human and institutional development. To this end, we shall work in cooperation with other relevant intergovernmental organisations, including UNCTAD, and through appropriate regional and bilateral channels, to provide strengthened and adequately resourced assistance to respond to these needs.

25. In the period until the Fifth Session, further work in the Working Group on the Interaction between Trade and Competition Policy will focus on the clarification of: core principles, including transparency, non-discrimination and procedural fairness, and provisions on hardcore cartels; modalities for voluntary cooperation; and support for progressive reinforcement of competition institutions in developing countries through capacity building. Full account shall be taken of the needs of developing and least-developed country participants and appropriate flexibility provided to address them.

Transparency in Government Procurement

26. Recognizing the case for a multilateral agreement on transparency in government procurement and the need for enhanced technical assistance and capacity building in this area, we agree that negotiations will take place after the Fifth Session of the Ministerial Conference on the basis of a decision to be taken, by explicit consensus, at that Session on modalities of negotiations. These negotiations will build on the progress made in the Working Group on Transparency in Government Procurement by that time and take into account participants' development priorities, especially those of least-developed country participants. Negotiations shall be limited to the transparency aspects and therefore will not restrict the scope for countries to give preferences to domestic supplies and suppliers. We commit ourselves to ensuring adequate technical assistance and

support for capacity building both during the negotiations and after their conclusion.

Trade Facilitation

27. Recognizing the case for further expediting the movement, release and clearance of goods, including goods in transit, and the need for enhanced technical assistance and capacity building in this area, we agree that negotiations will take place after the Fifth Session of the Ministerial Conference on the basis of a decision to be taken, by explicit consensus, at that Session on modalities of negotiations. In the period until the Fifth Session, the Council for Trade in Goods shall review and as appropriate, clarify and improve relevant aspects of Articles V, VIII and X of the GATT 1994 and identify the trade facilitation needs and priorities of Members, in particular developing and least-developed countries. We commit ourselves to ensuring adequate technical assistance and support for capacity building in this area.

WTO Rules

28. In the light of experience and of the increasing application of these instruments by Members, we agree to negotiations aimed at clarifying and improving disciplines under the Agreements on Implementation of Article VI of the GATT 1994 and on Subsidies and Countervailing Measures, while preserving the basic concepts, principles and effectiveness of these Agreements and their instruments and objectives, and taking into account the needs of developing and least-developed participants. In the initial phase of the negotiations, participants will indicate the provisions, including disciplines on trade distorting practices, that they seek to clarify and improve in the subsequent phase. In the context of these negotiations, participants shall also aim to clarify and improve WTO disciplines on fisheries subsidies, taking into account the importance of this sector to developing countries. We note that fisheries subsidies are also referred to in paragraph 31.

29. We also agree to negotiations aimed at clarifying and improving disciplines and procedures under the existing WTO provisions applying to regional trade agreements. The negotiations shall take into account the developmental aspects of regional trade agreements.

Dispute Settlement Understanding

30. We agree to negotiations on improvements and clarifications of the Dispute Settlement Understanding. The negotiations should be based on the work done thus far as well as any additional proposals by Members, and aim to agree on improvements and clarifications not later than May 2003, at which time we will take steps to ensure that the results enter into force as soon as possible thereafter.

Trade and Environment

31. With a view to enhancing the mutual supportiveness of trade and environment, we agree to negotiations, without prejudging their outcome, on:

- (i) the relationship between existing WTO rules and specific trade obligations set out in multilateral environmental agreements (MEAs). The negotiations shall be limited in scope to the applicability of such existing WTO rules as among parties to the MEA in question. The negotiations shall not prejudice the WTO rights of any Member that

is not a party to the MEA in question;

- (ii) procedures for regular information exchange between MEA Secretariats and the relevant WTO committees, and the criteria for the granting of observer status;
- (iii) the reduction or, as appropriate, elimination of tariff and non-tariff barriers to environmental goods and services.

We note that fisheries subsidies form part of the negotiations provided for in paragraph 28.

32. We instruct the Committee on Trade and Environment, in pursuing work on all items on its agenda within its current terms of reference, to give particular attention to:

- (i) the effect of environmental measures on market access, especially in relation to developing countries, in particular the least-developed among them, and those situations in which the elimination or reduction of trade restrictions and distortions would benefit trade, the environment and development;
- (ii) the relevant provisions of the Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights; and
- (iii) labelling requirements for environmental purposes.

Work on these issues should include the identification of any need to clarify relevant WTO rules. The Committee shall report to the Fifth Session of the Ministerial Conference, and make recommendations, where appropriate, with respect to future action, including the desirability of negotiations. The outcome of this work as well as the negotiations carried out under paragraph 31(i) and (ii) shall be compatible with the open and non-discriminatory nature of the multilateral trading system, shall not add to or diminish the rights and obligations of Members under existing WTO agreements, in particular the Agreement on the Application of Sanitary and Phytosanitary Measures, nor alter the balance of these rights and obligations, and will take into account the needs of developing and least-developed countries.

33. We recognize the importance of technical assistance and capacity building in the field of trade and environment to developing countries, in particular the least-developed among them. We also encourage that expertise and experience be shared with Members wishing to perform environmental reviews at the national level. A report shall be prepared on these activities for the Fifth Session.

Electronic Commerce

34. We take note of the work which has been done in the General Council and other relevant bodies since the Ministerial Declaration of 20 May 1998 and agree to continue the Work Programme on Electronic Commerce. The work to date demonstrates that electronic commerce creates new challenges and opportunities for trade for Members at all stages of development, and we recognize the importance of creating and maintaining an environment which is favourable to the future development of electronic commerce. We instruct the General Council to consider the most appropriate institutional arrangements for handling the Work Programme, and to report on further progress to the Fifth Session of the Ministerial Conference. We declare that Members will maintain their current practice of not imposing customs duties on electronic transmissions until the Fifth Session.

Small Economies

35. We agree to a work programme, under the auspices of the General Council, to examine issues relating to the trade of small economies. The objective of this work is to frame responses to the trade-related issues identified for the fuller integration of small, vulnerable economies into the multilateral trading system, and not to create a sub-category of WTO Members. The General Council shall review the work programme and make recommendations for action to the Fifth Session of the Ministerial Conference.

Trade, Debt and Finance

36. We agree to an examination, in a Working Group under the auspices of the General Council, of the relationship between trade, debt and finance, and of any possible recommendations on steps that might be taken within the mandate and competence of the WTO to enhance the capacity of the multilateral trading system to contribute to a durable solution to the problem of external indebtedness of developing and least-developed countries, and to strengthen the coherence of international trade and financial policies, with a view to safeguarding the multilateral trading system from the effects of financial and monetary instability. The General Council shall report to the Fifth Session of the Ministerial Conference on progress in the examination.

Trade and Transfer of Technology

37. We agree to an examination, in a Working Group under the auspices of the General Council, of the relationship between trade and transfer of technology, and of any possible recommendations on steps that might be taken within the mandate of the WTO to increase flows of technology to developing countries. The General Council shall report to the Fifth Session of the Ministerial Conference on progress in the examination.

Technical Cooperation and Capacity Building

38. We confirm that technical cooperation and capacity building are core elements of the development dimension of the multilateral trading system, and we welcome and endorse the New Strategy for WTO Technical Cooperation for Capacity Building, Growth and Integration. We instruct the Secretariat, in coordination with other relevant agencies, to support domestic efforts for mainstreaming trade into national plans for economic development and strategies for poverty reduction. The delivery of WTO technical assistance shall be designed to assist developing and least-developed countries and low-income countries in transition to adjust to WTO rules and disciplines, implement obligations and exercise the rights of membership, including drawing on the benefits of an open, rules-based multilateral trading system. Priority shall also be accorded to small, vulnerable, and transition economies, as well as to Members and Observers without representation in Geneva. We reaffirm our support for the valuable work of the International Trade Centre, which should be enhanced.

39. We underscore the urgent necessity for the effective coordinated delivery of technical assistance with bilateral donors, in the OECD Development Assistance Committee and relevant international and regional intergovernmental institutions, within a coherent policy framework and timetable. In the coordinated delivery of technical assistance, we instruct the Director-General to consult with the relevant agencies, bilateral donors and beneficiaries, to identify ways of enhancing

and rationalizing the Integrated Framework for Trade-Related Technical Assistance to Least-Developed Countries and the Joint Integrated Technical Assistance Programme (JITAP).

40. We agree that there is a need for technical assistance to benefit from secure and predictable funding. We therefore instruct the Committee on Budget, Finance and Administration to develop a plan for adoption by the General Council in December 2001 that will ensure long-term funding for WTO technical assistance at an overall level no lower than that of the current year and commensurate with the activities outlined above.

41. We have established firm commitments on technical cooperation and capacity building in various paragraphs in this Ministerial Declaration. We reaffirm these specific commitments contained in paragraphs 16, 22, 25-27, 33, 38-40, 42 and 43, and also reaffirm the understanding in paragraph 2 on the important role of sustainably financed technical assistance and capacity-building programmes. We instruct the Director-General to report to the Fifth Session of the Ministerial Conference, with an interim report to the General Council in December 2002 on the implementation and adequacy of these commitments in the identified paragraphs.

Least-Developed Countries

42. We acknowledge the seriousness of the concerns expressed by the least-developed countries (LDCs) in the Zanzibar Declaration adopted by their Ministers in July 2001. We recognize that the integration of the LDCs into the multilateral trading system requires meaningful market access, support for the diversification of their production and export base, and trade-related technical assistance and capacity building. We agree that the meaningful integration of LDCs into the trading system and the global economy will involve efforts by all WTO Members. We commit ourselves to the objective of duty-free, quota-free market access for products originating from LDCs. In this regard, we welcome the significant market access improvements by WTO Members in advance of the Third UN Conference on LDCs (LDC-III), in Brussels, May 2001. We further commit ourselves to consider additional measures for progressive improvements in market access for LDCs. Accession of LDCs remains a priority for the Membership. We agree to work to facilitate and accelerate negotiations with acceding LDCs. We instruct the Secretariat to reflect the priority we attach to LDCs' accessions in the annual plans for technical assistance. We reaffirm the commitments we undertook at LDC-III, and agree that the WTO should take into account, in designing its work programme for LDCs, the trade-related elements of the Brussels Declaration and Programme of Action, consistent with the WTO's mandate, adopted at LDC-III. We instruct the Sub-Committee for Least-Developed Countries to design such a work programme and to report on the agreed work programme to the General Council at its first meeting in 2002.

43. We endorse the Integrated Framework for Trade-Related Technical Assistance to Least-Developed Countries (IF) as a viable model for LDCs' trade development. We urge development partners to significantly increase contributions to the IF Trust Fund and WTO extra-budgetary trust funds in favour of LDCs. We urge the core agencies, in coordination with development partners, to explore the enhancement of the IF with a view to addressing the supply-side constraints of LDCs and the extension of the model to all LDCs, following the review of the IF and the appraisal of the ongoing Pilot Scheme in selected LDCs. We request the Director-General, following coordination with heads of the other agencies, to provide an interim report to the General Council in December 2002 and a full report to the Fifth Session of the Ministerial Conference on all issues affecting LDCs.

Special and Differential Treatment

44. We reaffirm that provisions for special and differential treatment are an integral part of the WTO Agreements. We note the concerns expressed regarding their operation in addressing specific constraints faced by developing countries, particularly least-developed countries. In that connection, we also note that some Members have proposed a Framework Agreement on Special and Differential Treatment (WT/GC/W/442). We therefore agree that all special and differential treatment provisions shall be reviewed with a view to strengthening them and making them more precise, effective and operational. In this connection, we endorse the work programme on special and differential treatment set out in the Decision on Implementation-Related Issues and Concerns.

ORGANIZATION AND MANAGEMENT OF THE WORK PROGRAMME

45. The negotiations to be pursued under the terms of this Declaration shall be concluded not later than 1 January 2005. The Fifth Session of the Ministerial Conference will take stock of progress in the negotiations, provide any necessary political guidance, and take decisions as necessary. When the results of the negotiations in all areas have been established, a Special Session of the Ministerial Conference will be held to take decisions regarding the adoption and implementation of those results.

46. The overall conduct of the negotiations shall be supervised by a Trade Negotiations Committee under the authority of the General Council. The Trade Negotiations Committee shall hold its first meeting not later than 31 January 2002. It shall establish appropriate negotiating mechanisms as required and supervise the progress of the negotiations.

47. With the exception of the improvements and clarifications of the Dispute Settlement Understanding, the conduct, conclusion and entry into force of the outcome of the negotiations shall be treated as parts of a single undertaking. However, agreements reached at an early stage may be implemented on a provisional or a definitive basis. Early agreements shall be taken into account in assessing the overall balance of the negotiations.

48. Negotiations shall be open to:

- (i) all Members of the WTO; and
- (ii) States and separate customs territories currently in the process of accession and those that inform Members, at a regular meeting of the General Council, of their intention to negotiate the terms of their membership and for whom an accession working party is established.

Decisions on the outcomes of the negotiations shall be taken only by WTO Members.

49. The negotiations shall be conducted in a transparent manner among participants, in order to facilitate the effective participation of all. They shall be conducted with a view to ensuring benefits to all participants and to achieving an overall balance in the outcome of the negotiations.

50. The negotiations and the other aspects of the Work Programme shall take fully into account the principle of special and differential treatment for developing and least-developed countries embodied in: Part IV of the GATT 1994; the Decision of 28 November 1979 on Differential and More Favourable Treatment, Reciprocity and Fuller Participation of Developing Countries; the Uruguay Round Decision on Measures in Favour of Least-Developed Countries; and all other relevant WTO provisions.

51. The Committee on Trade and Development and the Committee on Trade and Environment shall, within their respective mandates, each act as a forum to identify and debate developmental and environmental aspects of the negotiations, in order to help achieve the objective of having sustainable development appropriately reflected.

52. Those elements of the Work Programme which do not involve negotiations are also accorded a high priority. They shall be pursued under the overall supervision of the General Council, which shall report on progress to the Fifth Session of the Ministerial Conference.

IMPLEMENTATION-RELATED ISSUES AND CONCERNS

Decision

The Ministerial Conference,

Having regard to Articles IV.1, IV.5 and IX of the Marrakesh Agreement Establishing the World Trade Organization (WTO);

Mindful of the importance that Members attach to the increased participation of developing countries in the multilateral trading system, and of the need to ensure that the system responds fully to the needs and interests of all participants;

Determined to take concrete action to address issues and concerns that have been raised by many developing-country Members regarding the implementation of some WTO Agreements and Decisions, including the difficulties and resource constraints that have been encountered in the implementation of obligations in various areas;

Recalling the 3 May 2000 Decision of the General Council to meet in special sessions to address outstanding implementation issues, and to assess the existing difficulties, identify ways needed to resolve them, and take decisions for appropriate action not later than the Fourth Session of the Ministerial Conference;

Noting the actions taken by the General Council in pursuance of this mandate at its Special Sessions in October and December 2000 (WT/L/384), as well as the review and further discussion undertaken at the Special Sessions held in April, July and October 2001, including the referral of additional issues to relevant WTO bodies or their chairpersons for further work;

Noting also the reports on the issues referred to the General Council from subsidiary bodies and their chairpersons and from the Director-General, and the discussions as well as the clarifications provided and understandings reached on implementation issues in the intensive informal and formal meetings held under this process since May 2000;

Decides as follows:

1. General Agreement on Tariffs and Trade 1994 (GATT 1994)
 - 1.1 Reaffirms that Article XVIII of the GATT 1994 is a special and differential treatment provision for developing countries and that recourse to it should be less onerous than to Article XII of the GATT 1994.
 - 1.2 Noting the issues raised in the report of the Chairperson of the Committee on Market Access (WT/GC/50) concerning the meaning to be given to the phrase "substantial interest" in paragraph 2(d) of Article XIII of the GATT 1994, the Market Access Committee is directed to give further consideration to the issue and make

recommendations to the General Council as expeditiously as possible but in any event not later than the end of 2002.

2. Agreement on Agriculture

- 2.1 Urges Members to exercise restraint in challenging measures notified under the green box by developing countries to promote rural development and adequately address food security concerns.
- 2.2 Takes note of the report of the Committee on Agriculture (G/AG/11) regarding the implementation of the Decision on Measures Concerning the Possible Negative Effects of the Reform Programme on Least-Developed and Net Food-Importing Developing Countries, and approves the recommendations contained therein regarding (i) food aid; (ii) technical and financial assistance in the context of aid programmes to improve agricultural productivity and infrastructure; (iii) financing normal levels of commercial imports of basic foodstuffs; and (iv) review of follow-up.
- 2.3 Takes note of the report of the Committee on Agriculture (G/AG/11) regarding the implementation of Article 10.2 of the Agreement on Agriculture, and approves the recommendations and reporting requirements contained therein.
- 2.4 Takes note of the report of the Committee on Agriculture (G/AG/11) regarding the administration of tariff rate quotas and the submission by Members of addenda to their notifications, and endorses the decision by the Committee to keep this matter under review.

3. Agreement on the Application of Sanitary and Phytosanitary Measures

- 3.1 Where the appropriate level of sanitary and phytosanitary protection allows scope for the phased introduction of new sanitary and phytosanitary measures, the phrase "longer time-frame for compliance" referred to in Article 10.2 of the Agreement on the Application of Sanitary and Phytosanitary Measures, shall be understood to mean normally a period of not less than 6 months. Where the appropriate level of sanitary and phytosanitary protection does not allow scope for the phased introduction of a new measure, but specific problems are identified by a Member, the Member applying the measure shall upon request enter into consultations with the country with a view to finding a mutually satisfactory solution to the problem while continuing to achieve the importing Member's appropriate level of protection.
- 3.2 Subject to the conditions specified in paragraph 2 of Annex B to the Agreement on the Application of Sanitary and Phytosanitary Measures, the phrase "reasonable interval" shall be understood to mean normally a period of not less than 6 months. It is understood that timeframes for specific measures have to be considered in the context of the particular circumstances of the measure and actions necessary to implement it. The entry into force of measures which contribute to the liberalization of trade should not be unnecessarily delayed.
- 3.3 Takes note of the Decision of the Committee on Sanitary and Phytosanitary Measures (G/SPS/19) regarding equivalence, and instructs the Committee to develop

expeditiously the specific programme to further the implementation of Article 4 of the Agreement on the Application of Sanitary and Phytosanitary Measures.

- 3.4 Pursuant to the provisions of Article 12.7 of the Agreement on the Application of Sanitary and Phytosanitary Measures, the Committee on Sanitary and Phytosanitary Measures is instructed to review the operation and implementation of the Agreement on Sanitary and Phytosanitary Measures at least once every four years.
- 3.5 (i) Takes note of the actions taken to date by the Director-General to facilitate the increased participation of Members at different levels of development in the work of the relevant international standard setting organizations as well as his efforts to coordinate with these organizations and financial institutions in identifying SPS-related technical assistance needs and how best to address them; and

(ii) urges the Director-General to continue his cooperative efforts with these organizations and institutions in this regard, including with a view to according priority to the effective participation of least-developed countries and facilitating the provision of technical and financial assistance for this purpose.
- 3.6 (i) Urges Members to provide, to the extent possible, the financial and technical assistance necessary to enable least-developed countries to respond adequately to the introduction of any new SPS measures which may have significant negative effects on their trade; and

(ii) urges Members to ensure that technical assistance is provided to least-developed countries with a view to responding to the special problems faced by them in implementing the Agreement on the Application of Sanitary and Phytosanitary Measures.

4. Agreement on Textiles and Clothing

Reaffirms the commitment to full and faithful implementation of the Agreement on Textiles and Clothing, and agrees:

- 4.1 that the provisions of the Agreement relating to the early integration of products and the elimination of quota restrictions should be effectively utilised.
- 4.2 that Members will exercise particular consideration before initiating investigations in the context of antidumping remedies on textile and clothing exports from developing countries previously subject to quantitative restrictions under the Agreement for a period of two years following full integration of this Agreement into the WTO.
- 4.3 that without prejudice to their rights and obligations, Members shall notify any changes in their rules of origin concerning products falling under the coverage of the Agreement to the Committee on Rules of Origin which may decide to examine them.

Requests the Council for Trade in Goods to examine the following proposals:

- 4.4 that when calculating the quota levels for small suppliers for the remaining years of the Agreement, Members will apply the most favourable methodology available in respect of those Members under the growth-on-growth provisions from the beginning

of the implementation period; extend the same treatment to least-developed countries; and, where possible, eliminate quota restrictions on imports of such Members;

- 4.5 that Members will calculate the quota levels for the remaining years of the Agreement with respect to other restrained Members as if implementation of the growth-on-growth provision for stage 3 had been advanced to 1 January 2000;

and make recommendations to the General Council by 31 July 2002 for appropriate action.

5. Agreement on Technical Barriers to Trade

- 5.1 Confirms the approach to technical assistance being developed by the Committee on Technical Barriers to Trade, reflecting the results of the triennial review work in this area, and mandates this work to continue.
- 5.2 Subject to the conditions specified in paragraph 12 of Article 2 of the Agreement on Technical Barriers to Trade, the phrase "reasonable interval" shall be understood to mean normally a period of not less than 6 months, except when this would be ineffective in fulfilling the legitimate objectives pursued.
- 5.3 (i) Takes note of the actions taken to date by the Director-General to facilitate the increased participation of Members at different levels of development in the work of the relevant international standard setting organizations as well as his efforts to coordinate with these organizations and financial institutions in identifying TBT-related technical assistance needs and how best to address them; and
- (ii) urges the Director-General to continue his cooperative efforts with these organizations and institutions, including with a view to according priority to the effective participation of least-developed countries and facilitating the provision of technical and financial assistance for this purpose.
- 5.4 (i) Urges Members to provide, to the extent possible, the financial and technical assistance necessary to enable least-developed countries to respond adequately to the introduction of any new TBT measures which may have significant negative effects on their trade; and
- (ii) urges Members to ensure that technical assistance is provided to least-developed countries with a view to responding to the special problems faced by them in implementing the Agreement on Technical Barriers to Trade.

6. Agreement on Trade-Related Investment Measures

- 6.1 Takes note of the actions taken by the Council for Trade in Goods in regard to requests from some developing-country Members for the extension of the five-year transitional period provided for in Article 5.2 of Agreement on Trade-Related Investment Measures.
- 6.2 Urges the Council for Trade in Goods to consider positively requests that may be made by least-developed countries under Article 5.3 of the TRIMs Agreement or

Article IX.3 of the WTO Agreement, as well as to take into consideration the particular circumstances of least-developed countries when setting the terms and conditions including time-frames.

7. Agreement on the Implementation of Article VI of the General Agreement on Tariffs and Trade 1994

- 7.1 Agrees that investigating authorities shall examine with special care any application for the initiation of an anti-dumping investigation where an investigation of the same product from the same Member resulted in a negative finding within the 365 days prior to the filing of the application and that, unless this pre-initiation examination indicates that circumstances have changed, the investigation shall not proceed.
- 7.2 Recognizes that, while Article 15 of the Agreement on the Implementation of Article VI of the General Agreement on Tariffs and Trade 1994 is a mandatory provision, the modalities for its application would benefit from clarification. Accordingly, the Committee on Anti-Dumping Practices is instructed, through its working group on Implementation, to examine this issue and to draw up appropriate recommendations within twelve months on how to operationalize this provision.
- 7.3 Takes note that Article 5.8 of the Agreement on the Implementation of Article VI of the General Agreement on Tariffs and Trade 1994 does not specify the time-frame to be used in determining the volume of dumped imports, and that this lack of specificity creates uncertainties in the implementation of the provision. The Committee on Anti-Dumping Practices is instructed, through its working group on Implementation, to study this issue and draw up recommendations within 12 months, with a view to ensuring the maximum possible predictability and objectivity in the application of time frames.
- 7.4 Takes note that Article 18.6 of the Agreement on the Implementation of Article VI of the General Agreement on Tariffs and Trade 1994 requires the Committee on Anti-Dumping Practices to review annually the implementation and operation of the Agreement taking into account the objectives thereof. The Committee on Anti-dumping Practices is instructed to draw up guidelines for the improvement of annual reviews and to report its views and recommendations to the General Council for subsequent decision within 12 months.

8. Agreement on the Implementation of Article VII of the General Agreement on Tariffs and Trade 1994

- 8.1 Takes note of the actions taken by the Committee on Customs Valuation in regard to the requests from a number of developing-country Members for the extension of the five-year transitional period provided for in Article 20.1 of Agreement on the Implementation of Article VII of the General Agreement on Tariffs and Trade 1994.
- 8.2 Urges the Council for Trade in Goods to give positive consideration to requests that may be made by least-developed country Members under paragraphs 1 and 2 of Annex III of the Customs Valuation Agreement or under Article IX.3 of the WTO Agreement, as well as to take into consideration the particular circumstances of least-developed countries when setting the terms and conditions including time-frames.

- 8.3 Underlines the importance of strengthening cooperation between the customs administrations of Members in the prevention of customs fraud. In this regard, it is agreed that, further to the 1994 Ministerial Decision Regarding Cases Where Customs Administrations Have Reasons to Doubt the Truth or Accuracy of the Declared Value, when the customs administration of an importing Member has reasonable grounds to doubt the truth or accuracy of the declared value, it may seek assistance from the customs administration of an exporting Member on the value of the good concerned. In such cases, the exporting Member shall offer cooperation and assistance, consistent with its domestic laws and procedures, including furnishing information on the export value of the good concerned. Any information provided in this context shall be treated in accordance with Article 10 of the Customs Valuation Agreement. Furthermore, recognizing the legitimate concerns expressed by the customs administrations of several importing Members on the accuracy of the declared value, the Committee on Customs Valuation is directed to identify and assess practical means to address such concerns, including the exchange of information on export values and to report to the General Council by the end of 2002 at the latest.

9. Agreement on Rules of Origin

- 9.1 Takes note of the report of the Committee on Rules of Origin (G/RO/48) regarding progress on the harmonization work programme, and urges the Committee to complete its work by the end of 2001.
- 9.2 Agrees that any interim arrangements on rules of origin implemented by Members in the transitional period before the entry into force of the results of the harmonisation work programme shall be consistent with the Agreement on Rules of Origin, particularly Articles 2 and 5 thereof. Without prejudice to Members' rights and obligations, such arrangements may be examined by the Committee on Rules of Origin.

10. Agreement on Subsidies and Countervailing Measures

- 10.1 Agrees that Annex VII(b) to the Agreement on Subsidies and Countervailing Measures includes the Members that are listed therein until their GNP per capita reaches US \$1,000 in constant 1990 dollars for three consecutive years. This decision will enter into effect upon the adoption by the Committee on Subsidies and Countervailing Measures of an appropriate methodology for calculating constant 1990 dollars. If, however, the Committee on Subsidies and Countervailing Measures does not reach a consensus agreement on an appropriate methodology by 1 January 2003, the methodology proposed by the Chairman of the Committee set forth in G/SCM/38, Appendix 2 shall be applied. A Member shall not leave Annex VII(b) so long as its GNP per capita in current dollars has not reached US \$1000 based upon the most recent data from the World Bank.
- 10.2 Takes note of the proposal to treat measures implemented by developing countries with a view to achieving legitimate development goals, such as regional growth, technology research and development funding, production diversification and development and implementation of environmentally sound methods of production as

non-actionable subsidies, and agrees that this issue be addressed in accordance with paragraph 13 below. During the course of the negotiations, Members are urged to exercise due restraint with respect to challenging such measures.

- 10.3 Agrees that the Committee on Subsidies and Countervailing Measures shall continue its review of the provisions of the Agreement on Subsidies and Countervailing Measures regarding countervailing duty investigations and report to the General Council by 31 July 2002.
- 10.4 Agrees that if a Member has been excluded from the list in paragraph (b) of Annex VII to the Agreement on Subsidies and Countervailing Measures, it shall be re-included in it when its GNP per capita falls back below US\$ 1,000.
- 10.5 Subject to the provisions of Articles 27.5 and 27.6, it is reaffirmed that least-developed country Members are exempt from the prohibition on export subsidies set forth in Article 3.1(a) of the Agreement on Subsidies and Countervailing Measures, and thus have flexibility to finance their exporters, consistent with their development needs. It is understood that the eight-year period in Article 27.5 within which a least-developed country Member must phase out its export subsidies in respect of a product in which it is export-competitive begins from the date export competitiveness exists within the meaning of Article 27.6.
- 10.6 Having regard to the particular situation of certain developing-country Members, directs the Committee on Subsidies and Countervailing Measures to extend the transition period, under the rubric of Article 27.4 of the Agreement on Subsidies and Countervailing Measures, for certain export subsidies provided by such Members, pursuant to the procedures set forth in document G/SCM/W/471/Rev.1. Furthermore, when considering a request for an extension of the transition period under the rubric of Article 27.4 of the Agreement on Subsidies and Countervailing Measures, and in order to avoid that Members at similar stages of development and having a similar order of magnitude of share in world trade are treated differently in terms of receiving such extensions for the same eligible programmes and the length of such extensions, directs the Committee to extend the transition period for those developing countries, after taking into account the relative competitiveness in relation to other developing-country Members who have requested extension of the transition period following the procedures set forth in document G/SCM/W/471/Rev.1.

11. Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights (TRIPS)

- 11.1 The TRIPS Council is directed to continue its examination of the scope and modalities for complaints of the types provided for under subparagraphs 1(b) and 1(c) of Article XXIII of GATT 1994 and make recommendations to the Fifth Session of the Ministerial Conference. It is agreed that, in the meantime, Members will not initiate such complaints under the TRIPS Agreement.
- 11.2 Reaffirming that the provisions of Article 66.2 of the TRIPS Agreement are mandatory, it is agreed that the TRIPS Council shall put in place a mechanism for ensuring the monitoring and full implementation of the obligations in question. To this end, developed-country Members shall submit prior to the end of 2002 detailed reports on the functioning in practice of the incentives provided to their enterprises for the transfer of technology in pursuance of their commitments under Article 66.2.

These submissions shall be subject to a review in the TRIPS Council and information shall be updated by Members annually.

12. Cross-cutting Issues

12.1 The Committee on Trade and Development is instructed:

- (i) to identify those special and differential treatment provisions that are already mandatory in nature and those that are non-binding in character, to consider the legal and practical implications for developed and developing Members of converting special and differential treatment measures into mandatory provisions, to identify those that Members consider should be made mandatory, and to report to the General Council with clear recommendations for a decision by July 2002;
- (ii) to examine additional ways in which special and differential treatment provisions can be made more effective, to consider ways, including improved information flows, in which developing countries, in particular the least-developed countries, may be assisted to make best use of special and differential treatment provisions, and to report to the General Council with clear recommendations for a decision by July 2002; and
- (iii) to consider, in the context of the work programme adopted at the Fourth Session of the Ministerial Conference, how special and differential treatment may be incorporated into the architecture of WTO rules.

The work of the Committee on Trade and Development in this regard shall take fully into consideration previous work undertaken as noted in WT/COMTD/W/77/Rev.1. It will also be without prejudice to work in respect of implementation of WTO Agreements in the General Council and in other Councils and Committees.

12.2 Reaffirms that preferences granted to developing countries pursuant to the Decision of the Contracting Parties of 28 November 1979 ("Enabling Clause")¹ should be generalised, non-reciprocal and non-discriminatory.

13. Outstanding Implementation Issues²

Agrees that outstanding implementation issues be addressed in accordance with paragraph 12 of the Ministerial Declaration (WT/MIN(01)/DEC/-).

14. Final Provisions

Requests the Director-General, consistent with paragraphs 38 to 43 of the Ministerial Declaration (WT/MIN(01)/DEC/-), to ensure that WTO technical assistance focuses, on a priority basis, on assisting developing countries to implement existing WTO obligations as well as on increasing their capacity to participate more effectively in future multilateral trade negotiations. In carrying out this mandate, the WTO Secretariat should cooperate more closely with international and regional intergovernmental organisations so as to increase efficiency and synergies and avoid

¹ BISD 26S/203.

² A list of these issues is compiled in document Job(01)/152/Rev.1.

duplication of programmes.

DECLARATION ON THE TRIPS AGREEMENT AND PUBLIC HEALTH

1. We recognize the gravity of the public health problems afflicting many developing and least-developed countries, especially those resulting from HIV/AIDS, tuberculosis, malaria and other epidemics.
2. We stress the need for the WTO Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights (TRIPS Agreement) to be part of the wider national and international action to address these problems.
3. We recognize that intellectual property protection is important for the development of new medicines. We also recognize the concerns about its effects on prices.
4. We agree that the TRIPS Agreement does not and should not prevent Members from taking measures to protect public health. Accordingly, while reiterating our commitment to the TRIPS Agreement, we affirm that the Agreement can and should be interpreted and implemented in a manner supportive of WTO Members' right to protect public health and, in particular, to promote access to medicines for all.

In this connection, we reaffirm the right of WTO Members to use, to the full, the provisions in the TRIPS Agreement, which provide flexibility for this purpose.

5. Accordingly and in the light of paragraph 4 above, while maintaining our commitments in the TRIPS Agreement, we recognize that these flexibilities include:
 - (a) In applying the customary rules of interpretation of public international law, each provision of the TRIPS Agreement shall be read in the light of the object and purpose of the Agreement as expressed, in particular, in its objectives and principles.
 - (b) Each Member has the right to grant compulsory licences and the freedom to determine the grounds upon which such licences are granted.
 - (c) Each Member has the right to determine what constitutes a national emergency or other circumstances of extreme urgency, it being understood that public health crises, including those relating to HIV/AIDS, tuberculosis, malaria and other epidemics, can represent a national emergency or other circumstances of extreme urgency.
 - (d) The effect of the provisions in the TRIPS Agreement that are relevant to the exhaustion of intellectual property rights is to leave each Member free to establish its own regime for such exhaustion without challenge, subject to the MFN and national treatment provisions of Articles 3 and 4.
6. We recognize that WTO Members with insufficient or no manufacturing capacities in the pharmaceutical sector could face difficulties in making effective use of compulsory licensing under

the TRIPS Agreement. We instruct the Council for TRIPS to find an expeditious solution to this problem and to report to the General Council before the end of 2002.

7. We reaffirm the commitment of developed-country Members to provide incentives to their enterprises and institutions to promote and encourage technology transfer to least-developed country Members pursuant to Article 66.2. We also agree that the least-developed country Members will not be obliged, with respect to pharmaceutical products, to implement or apply Sections 5 and 7 of Part II of the TRIPS Agreement or to enforce rights provided for under these Sections until 1 January 2016, without prejudice to the right of least-developed country Members to seek other extensions of the transition periods as provided for in Article 66.1 of the TRIPS Agreement. We instruct the Council for TRIPS to take the necessary action to give effect to this pursuant to Article 66.1 of the TRIPS Agreement.
